

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

**Förhållandet med Bergshandteringen
år 1834.**

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Då nu Bergs-Collegium för andra gången fullgör åliggandet, att till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånig Års-Berättelse om Rikets Bergshandtering i allmänhet, och hvarvid nu skall redogöras för förhållanderne dermed under loppet af år 1834, så måste Collegium i underdånighet tillkännagifva, att samma hinder, som förut blifvit omnämnde, äfven i år legat i vägen för, eller försvårat erhållandet af fullständiga och tillförlitliga underrättelser, i synnerhet då fråga är om Jern-Verkens tillverkningar; men Collegium föreställer sig dock, att de uppgifter äfven härom, som Collegium erhållit, eller kunnat sig förskaffa, och hvilka dessutom i några fall kunna till sin riktighet controlleras, äro af den beskaffenhet, att sammandragen deraf böra lemna en uti statistiskt hänseende nöjaktig öfversigt af sjelfva handteringens bedrifvande i allmänhet.

Om deremot jernhandteringen efterhand lemnas nödig frihet att utbilda sig till en mera fabriksmässig drift på de ställen, der lokala förhållanden eller andra omständigheter sådant kunna föranleda, och till vinnande af hvilket högst viktiga ändamål, efter Collegii underdåniga tanka, en i näder beviljad oinskränkt smidesrätt vid vissa, i förhållande derefter, med bestämd måttlig grundskatt belagde Verkstäder, så väsendtligen skulle, i förening med en fri tackjernshandel, bidraga; så undanröjdes troligen derigenom Bruksägarnes nuvarande obenägenhet för uppgifters meddelande angående den tillverkning, som vid deras privilegierade Verkstäder för året åstadkommits, och hvilken, om den icke genom privile-

INLEDNING

TILL

**Bergs-Collegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshandteringen. – Stockholm, Norstedt, 1835-1858.
Täckningsår: 1833-1857.**

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. C, Bergshantering. Commerce Collegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1859-1911.
Täckningsår: 1858-1910.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950. – Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1960.
S. 1. Tab. 1. Produktion av järnmalm, tackjärn samt vissa andra metaller 1836-1950.

Sveriges bergshantering år 1913 : specialundersökning / av Kommerskollegium. – Stockholm : Isaac Marcus, 1917. – 257, 108 s. – (Sveriges officiella statistik).
S. 1-85: Några historiska data rörande den svenska bergshantering [från äldsta tid och fram till 1915].

Bergskollegii underdåniga berättelse om förhållandet med bergshantering år 1834.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB), 2010.
Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

urn:nbn:se:scb-b0-c0-34

**Bergs-Collegii Underdåniga Berättelse om
Förhållandet med Bergshandteringen år 1834**

INNEHÅLL

	Sid.
Inledning.....	1.
1 ^{sta} Artikeln. Jernmalms-brytningen.....	2.
Meddelade Mutsedlar år 1834 [tabell].....	16.
Beviljade hvilostånd år 1834 [tabell].....	16.
2 ^{dra} Artikeln. Tackjerns-blåsningen.....	17.
Tackjerns-tillverkningen år 1834 [tabell].....	17.
3 ^{dje} Artikeln. Gjuterierne och Gjutgods-tillverkningen.....	22.
Gjutgods-tillverkningen vid Masugnarne år 1834 [tabell].....	22.
Gjutgods-exporten [tabell].....	23.
4 ^{de} Artikeln. Stång- och Ämnesjerns-Smidet.....	24.
Smidet för hela Riket år 1834 [tabell].....	24.
Stångjerns-exporten [tabell].....	27.
5 ^{te} Artikeln. Jern-Manufactur-tillverkningen.....	28.
Manufactur-tillverkningen år 1834 [tabell].....	28.
Exporten år 1834 efter Tullverkets med Calenderåret afslutade Räakenskaper fördelat på Destinations-orterne [tabell].....	30-31.
6 ^{te} Artikeln. De så kallade Ädlare Verken.....	32.
a) Guld-tillverkningen.....	32.
b) Silfver-tillverkningen.....	32.
c) Koppar-Verken.....	34.
Rikets Koppar-tillverkning år 1834 [tabell].....	37.
d) Messings-Bruken.....	37.
7 ^{dje} Artikeln. Diverse Verk och Inrättningar.....	38.
Kopparhamrar.....	38.
Blysmältnings-Verk.....	38.
Cobolt-Verk.....	39.
Svafvel-Bruk.....	39.
Vitriol-Verk.....	39.
Alun-Bruk.....	40.
Rödfärgs Verk.....	40.
Blyertz-Verk.....	41.
Brunstens-Brott.....	41.
Stenkols-Verk.....	41.
Porfyr- och Marmor-brott.....	42.

BERGS-COLLEGIUM

Underdåniga Berättelse

om

**Förhållandet med Bergshandteringen
år 1834.**

STORMÄKTIGSTE, ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Då nu Bergs-Collegium för andra gången fullgör åliggandet, att till Eders Kongl. Maj:t afgifva underdånig Års-Berättelse om Rikets Bergshandtering i allmänhet, och hvarvid nu skall redogöras för förhållanderne dermed under loppet af år 1834, så måste Collegium i underdånighet tillkännagifva, att samma hinder, som förut blifvit omnämnde, äfven i år legat i vägen för, eller försvårat erhållandet af fullständiga och tillförlitliga underrättelser, i synnerhet då fråga är om Jern-Verkens tillverkningar; men Collegium föreställer sig dock, att de uppgifter äfven härom, som Collegium erhållit, eller kunnat sig förskaffa, och hvilka dessutom i några fall kunna till sin riktighet controlleras, äro af den beskaffenhet, att sammandragen deraf böra lemna en uti statistiskt hänseende nöjaktig öfversigt af sjelfva handteringens bedrifvande i allmänhet.

Om deremot jernhandteringen efterhand lemnas nödig frihet att utbilda sig till en mera fabriksmässig drift på de ställen, der lokala förhållanden eller andra omständigheter sådant kunna föranleda, och till vinnande af hvilket högst viktiga ändamål, efter Collegii underdåniga tanka, en i näder beviljad oinskränkt smidesrätt vid vissa, i förhållande derefter, med bestämd måttlig grundskatt belagde Verkstäder, så väsendtligen skulle, i förening med en fri tackjernshandel, bidraga; så undanröjdes troligen derigenom Bruksägarnes nuvarande obenägenhet för uppgifters meddelande angående den tillverkning, som vid deras privilegierade Verkstäder för året åstadkommits, och hvilken, om den icke genom privile-

gier varit på förhand bestämd, endast blifvit beroende af tillgången på rudimaterierne, som förarbetas och producternes afsättlighet, under det att denne åter, vid vanliga förhållanden, bestämmas af den individuella arbetsskickligheten, eller sjelfva arbets-metodernes större eller mindre fullkomlighet i och för frambringandet af en i möjligaste måtto fullgod vara till skäligt pris.

Hvad särskilt beträffar den, utan all jemförelse, för Sverige viktigaste delen af vår Bergshandtering, nemligen jernstillverkningen, så kan den, för det år denna Berättelse skall omfatta, ingalunda sägas hafva varit för dess idkare gynnande, emedan ökade förlager för bedrifvandet af en, som det vill synas, årsbehovvet öfverskjutande malmvinst varit i samma mån mera kännbara, som tackjernsblåsningen af brist på vinterföre i flere orter ej kunnat drifvas till påräknadt belopp, samt härtill dessutom kommit, att, i anseende till en emot föregående året minskad Stångjerns-export med trögare afsättning, Bergslagerne, i synnerhet på vissa ställen, kännbart lidit genom tackjernsprisets fall, någongång under tillverkningskostnaden: ett förhållande, som synes påkalla verksamma åtgärders vidtagande till jemnvigtens återställande emellan de här i landet förut åtskiljde Bergsmanna- och Bruks-intressena, hvilka efter år 1810 kunnat förenas till ett enda, om icke dels inskränkningarne i Tackjernshandeln, dels ock vissa andra förhållanden motverkat framgången deraf.

Efter denna korta framställning om Bergslagerne verkliga ställning, såsom alltför mycket beroende på tillfälligheten af en för året minskad jern-export och derföre ganska osäker, åtminstone så länge och intilldess Stångjerns-tillverkarna, genom förändrade privilegier, sättas i tillfälle att sjelfve kunna begagna conjuncturen och såmedelst, då tillfället är dertill gynnande, uppdrifva productionen och på samma gång bereda Bergsmannen en jemnare afsättning på Tackjernet än hittills ägt rum, men hvilket egentligen synes utgöra föremål för den ekonomiska Lagstiftningen i ämnet, och derföre är utom gränsen för närvarande Berättelse, ehuru Collegium dock icke ansett olämpligt att här antyda sakens vikt och värde för jernhandteringen i allmänhet samt för de tackjernsblåsande Bergslagerne i synnerhet, fortgår nu Collegium till framläggande af Års-Berättelsens särskilda afdelningar, hvilka förekomma under samma Rubriker eller Artiklar, som i den för 1833 aflemnade Relationen finnas upptagne.

1^{sta} Artikeln.

Jernmalms-brytningen.

Norrboten. Bergs-Collegii sistförlidet år afgifne underdåniga Berättelse utvisar hvarest malmtillgångarne inom detta Landskap äro samlade, och hvilka hinder ännu förete sig för deras mera allmänna begagnande. Det vill synas, som skulle de härstädes i bergen nedlagde, nästan så till sägandes outtömlige skatter, så länge icke något beqvämare transport-medel, än det för närvarande med

häst- och ren-krafter begagnade, kunnat tillvägabringas för deras nedförande till det mera skogbevuxta och bebyggda landet, tills vidare endast komma att partielt användas, och således under tiden blifva ett föremål, mera för den uppmärksamme Naturforskaren, än för den på större företag spekulerande Näringsidkaren, som dessutom, i anseende till den lyckliga omständigheten, att godartade jernmalmer till måttligt pris inom medlersta delen af Riket ännu äro tillgänglige för Brukshandteringens underhållande, kanske trots tiden ännu icke vara inne, att vända sin uppmärksamhet åt desse rikare malmtrakter, hvilka först genom en jernvägs anläggande kunde för landet blifva allmän-nyttiga.

Som någon tackjernsblåsning år 1834 icke ägt rum vid de här i Riket mest Nordliga, i Pajala socken belägne, Kengis-verken, de enda qvarstående minnen från de dels af Regeringen, dels af enskilde, vid medlet af 1600-talet gjorde bemödanden för tillgodogörandet af Torneå Lappmarks i Norrbotten först upptäckte malmstillgångar, och hvilkas ägare ännu ensamme begagna sig af desamma, för bedrifvandet af en till angränsande Orters behof inskränkt jernstillverkning, så har ingen uppgift inkommit derom, huruvida någon brytning af dessa malmer blifvit under året verkställd.

Af Luleå Lappmarks malmberg, belägne i Gellivare och Qvickjocks socknar, hvilka först på 1730-talet blefvo kände, och väl icke, ehuru ovanligt ymniga deras malmstillgångar än äro, kunna sägas i detta afseende öfverträffa dem i Torneå Lappmarker, men i följd af deras närmare läge och den Bruksdrift, som, vid första upptäckten, på dem grundlades och ännu fortsättes, blifvit mera, än de aflägsnare Torneå malmlagren, föremål för en sednare tids uppmärksamhet, bearbetas endast Gellivare, som uti flere Utmål är vordet indeladt. Af de derstädes gjorde flerfaldige anbrott, hafva år 1834 Capitaines- och Bolagsgrufvorne nästan uteslutande blifvit med arbete belagde; och har malmtransport derifrån skett till trenne särskildte ställen nemligen:

till Avasforss Masugn	4,549: 22.	Såg malm. . 7,050.
• Skrofvens Upplagsställe	1,000: —	
• Edeforss Nederlagsplats	1,500: 4.	

Inom Piteå socken hafva, på sätt Collegium sistförlidet år i underdånighet uppgifvit, Jernmalms-anledningar för några år sedan blifvit anträffade uti Ristjålsberget, afvensom en Masugn för desse fyndigheters tillgodogörande är vorden år 1832 privilegierad, ehuru ännu icke uppförd. Under ifrågavarande år har arbetet derstädes endast försökningsvis fortgått, men för att förvissas om denna malms användbarhet, hafva delägarne derifrån till Robertsforss masugn låtit afföra 145.

För öfrigt hafva icke några malmupptäckter inom Norrbotten under detta år blifvit gjorde, utom några myrmalms-anledningar som der

Transport 7,195.

Transport 7,195.
anträffats och hvarifrån malm, för profblåsning, blifvit afhämtad till
Avaforss masugn.

Westerbotten. Uti Näsberget, belägit i Skellefteå socken, det enda ställe inom detta Landskap, hvarest jernmalm blifvit funnen, nog samlad, för att löna mödan att den vidare efterfolja, har försökningsarbete med allvar blifvit bedrifvit; varande afsigten, att vid Robertsforss profblåsa malmen, som under året blifvit upptagen till ett belopp af 1,500.

Ångermanland. Härstädes, hvarest inuti landet, oakadt alla efterforskningar, några större malmfält icke blifvit anträffade, fortsattes endast brytningen af de Titanhaltige jernmalmerne på Ulfön uti Skärgården; hvarvid dock Geschwornern anmärkt, att vederbörande nog mycket eftersätta den rikaste, med förbigående af den svagare malmen. Brytningen har uppgått till 2,450.

Jemtland. De på Grötoms bys område inom Kalls socken inmutade jernmalmer, för hvilkas tillgodogörande Eders Kongl. Majt, under den 19 April 1834, nädigst beviljat tillstånd till anläggande af särskildte Jernverk, hafva likväl icke blifvit med arbete belagde, hvarfore icke eller någon början med Jernverkens uppförande ägt rum.

Då det för Jemtland, som ännu för dess population saknar nödige näringsfång, skulle blifva af högsta vikt, om några betydligare malmanledningar, hvartill spår på flera ställen skola finnas, kunde upptäckas, har Eders Kongl. Majt, under den 6 December nu ifrågasvarande år, uppå derom af Läns-Styrelsen gjord underdånig hemställan, nädigst förordnat, att en undersökning af Geschwornern *Morell*, skall anställas, till utrönande af förhållandet med Jemtlands malmfyndigheter, hvilka forskningar, efter en med Collegii minne uppgjord plan, sistlidne sommar blifvit började, så att resultaten deraf framdeles torde blifva föremål för Collegii afgifvande underdåniga Berättelse.

Herjedalen. Det i Tännäs socken på fjällen invid Norrska gränsen belägne Blix-Grufve-jernmalms-fält, det enda inom detta Landskap upptagne, och innehållande en fattig, sparsamt spridd fyndighet, har blifvit, efter vanligheten, bearbetadt af Ljusnedahls Bruksägare, som fortsätter Jernstillverkningen i den mon rudimaterier och afsättning hufvudsakligast på Norrige det medgifva. Och torde härvid kunna anmärkas, att Ljusnedahls Jernverk, år 1763 privilegieradt till 400 Skf smide, då ej fick anläggas under annat vilkor, än att 1200 Daler Kop-

Transport 11,145.

Skog malm.

parmynt årligen skulle användas på försök efter derstädes förut befintlig kopparmalm; och har sedermera Bruket, med afseende å Verkets aflägsna läge och det gagn som deraf sprides inom denna näringlösa Ort, ganska länge varit befriadt från allmänna utskylder, men betalar nu, enligt Kongl. Resolution den 14 Juni 1826, för Stångjernssmidet enkel Hammarskatt, ehuru frihet från afgifter för Tackjerns-blåsningen ännu tillgodonjutes.

Den ur Blix-Grufve-Fältet uppbrotne jernmalm har år 1834 uppgått till 1,450.

Helsingland. Likasom året näst förut har endast den uti Gymåsberget på Woxna Bruks-skog belägne så kallade Midsommars-grufvan blifvit arbetad; dock lära utsigterne för dess framtida bestånd icke vara särdeles förhoppningsfulla. Den erhållne fattiga, men godartade malmen har utgjort 1,167.

Arbetet uti malm-anledningarne på Gockskärs-, Middags- och Sumåsborgen, tillhörande Österbo masugn under Strömbacka Bruk, har under året varit instäldt, emedan man för närvarande ansett desse malmer icke kunna med fördel vid sistnämde Masugn begagnas.

Af hvad nu är anfördt synes således, att uti de här ofvan omnämnde Norra Landskaper, hvilka till ytan utgöra mera än halfva delen af Riket, samt otvifvelaktigt innehålla skogar, till omfånget vida större, än de uti Rikets öfriga Län befintlige, någon malmförande trakt, af betydligare värde ännu icke kunnat upptäckas, utom de i Lappmarkerne befintlige malmtillgångar, men hvilka för deras aflägsenhet endast af några få Verk kunna begagnas; och endast härigenom förklaras det förhållande, att blott omkring 54,000 *Skåll* eller vid pass $\frac{1}{3}$ del af Rikets privilegierade Smide här finnes vara lokaliseradt. Af Utö svagare malmer och de från Roslags-Grufvorne måste således Tackjerns-blåsningarne på flere ställen hufvudsakligen underhållas, och då ett lägre kolpris tillåter att påkosta den svaga malmen transport-utgifter, samt de Masugnsägare, som nyttja Utö och andre fattigare malmer, från längre tid tillbaka åtnjutit lindring uti lösningspriset för Tionde-tackjernet af blåsningarne, torde väl de redan anlagde Verken med någon fördel kunna bedrifvas; men hvad angår frågan om mera utvidgade Jernverks-anläggningar inom desse norra orter, synes det, som behöfde någon förändring uti nu varande förhållanden föregå, antingen ge-

Transport 13,762.

nom nya malmupptäckter inom sjelfva orten, eller förmedelst Gellivare-malmens tillgängliggörande för det nedre kustlandet, eller ock att de nu, med hopp om framgång, fortgående försök till förbättringar uti sjelfva Jernberedningen och särdeles Tackjerns-blåsningen, slutligen erhålla den utveckling, att, genom lägre tillverknings-priser, rudimaterierne af malm eller tackjern kunna bära den större transport-kostnad, som vid Jernhandteringens bedrifvande uti inre delarne af Landet ifrågakommer; helst emedan känt är, att de fleste af de i desse orter befintlige Verk ej kunnat anläggas på andra ställen, än vid hafskusten eller invid de större dermed i närmaste förening varande vattendragen.

Gestrikland. Härinom visar sig åter en mera samlad malm-fyndighet, likväl egentligen endast uti en socken, utgörande den så kallade Thorsäkers Bergslag. Gustaf Adolfs Stoll, Göske, Myggbo, Nyängs, Malmbergsås, Fräken, Gran, Fjällbergs, Nybergs och Krattens grufvor hafva under året blifvit bearbetade, och malm-uppfordringar har uppgått till 17,508.

Ehuru Thorsäkers malmerne i allmänhet äro besvärade af rödbräcka, hafva de likväl, i följd af passande blandning med Norbergs- och Bispbergs malmer, och derigenom att Bergsmännen härstädes börjat, att något mera ställa sig till efterrättelse de af Bergs-Tjenstemännen inom orten meddelade föreskrifter för ett bättre Hyttebruks bedrifvande, kunnat lämna ett för smide tjenligt tackjern, hvarföre ock Bergsmännens inom Ofvansjö och Thorsäkers Bergslager på Wäg införde tackjerns-tillverkning blifvit något mera godkänd, än den tillföre varit.

Upland. Upsala Län: Vid Dannemora Grufvor, indelade i Norra, Mellan och Södra Fälten, har arbetet med vanlig planmässighet och klok hushållning fortgått. Genom de högst dyrbara Sten-dammsbyggnaderne omkring alla grufvorne, i förening med konst-hjulets och stånggångens ändamålsenliga ombyggnader, har det för grufvebrytningen härstädes så viktiga resultat ändtligen vunnits, att konst-kraften är öfverflödigt tillräcklig för vattnets undanhållande i Mellan och Södra fälten, så att en konstregla äfven får dragas till Norra fältet för arbetets bedrifvande uti den till vattendunt utsedda Bonde-grufvan; och som dessutom de stora ismassorna i Vattholma och Norra Silfbergsgrufvorne af Södra fältet, genom Blåsverkets tillhjälp under den varma årstiden och tillmakningar mot isen under vintern, blifvit så förminskade, att desse grufvor snart nog blifva tillgänglige, kan brytningen i hela fältet inrättas mera ändamålsenligt, än hittills varit möjligt.

Skz malm.

Transport 31,270.

Malm-uppfordringen har förhållit sig som följer:

Vid Dannemora Grufvor	91,688.	
— det af Kihlaforss Bruksägare inom Alunda socken arbetade Hammarins- eller Helsing-fältet	3,481.	
— Stenrings- och en ny grufva, upptagen på Ramhalls-fältet	746.	95,915.

Inom den delen af Upland, som hör till Stockholms Län, hvarest, uti Häfverö, Wahlö, Börstills, Hargs och Hökhufvuds socknar, mångfaldige malm-anledningar äro kände och flere af dem för närvarande under arbete, har grufve-arbetet obehindradt blifvit fortsatt, och malm-uppfordringen äfven öfverstigit den för år 1833, då den nu ifrågavarande år utgjort:

Vid Herrängs-fältet i Häfverö socken	13,096.	
— de egentligen så kallade Rogslags-grufvorne, hörande till det af Långvinds, Strömbacka och Lögdö Verkens ägare förenade Wigelsbo Grufve-Bolag	12,537.	
— de af Kihlaforss Bruksägare arbetade grufvor i Roddarne Grufve-fält i Hökhufvuds samt Tyskö och Ytternyttö i Börstills socken	7,135.	
— Österby Bruks-ägares enskilde grufvor	311.	33,079.

Från Herrängs grufvor hafva, enligt behörigt tillstånd, till Finland blifvit exporterade 3,220 Skz malm, och till Inrikes orter, hufvudsakligast de Norrländska Werken, hafva blifvit försålde 12,661 Skz.

Kopparbergs Län. Härinom brytes jernmalm till större belopp än i något annat Län. Jernhandteringen, som är urgammal inom orten, synes likväl först hafva uppkommit i den så kallade Öster-Bergslagen och nedra delen af den Vestra, intilldess densamma, i den mån som bosättningarna började sprida sig uppåt öfre delen af nu varande Vester-Bergslagen, i början af 1500:talet infördes uti Grangärdes socken, der så stora malm-tillgångar tid efter annan anträffades, att man om deras framtida fortfarande ännu hvarken kan eller behöfver göra någon beräkning.

Transport 160,264.

Grufve-brytningen har under året härstädes fortgått, utan att någon så väsendtlig förändring inträffat, att den kan blifva föremål för något anförande i denna underdåniga berättelse. Oaktadt alla de många uttagne Mutsedlar på jernmalm, hafva likväl icke några förut okände malm-trakter inom Länet blifvit yppade under detta år, utan hafva nästan alla inmutningar skett i trakten af Ivike och Häcksbergs-fälten i Grangärdes socken, der malm öfverallt träffas. En grufva i Furuberg, som utgör en del af Bispberget, har efter föregången anmälan och besigtning blifvit ödelagd.

Malm-uppfordringen under året har varit följande:

Uti Grangärdes socken, hvarest de förnämsta Malm-fälten äro: Östra och Vestra Ormberget, Södra och Norra Grängesberget, Risberget, Gudmundsberget, Fredmundsberget, Iviken, Bastberget, Häcksberget, Gräsberget m. fl.	184,188.
— Norr- och Söderberkes socknar, med Östanbergs, Hedbergs, Nybergs, Torrstensbergs m. fl. grufvefält i den förre, men endast det obetydligt arbetade Tolsboberget i den sednare socknen	24,306.
Vid Bispbergs grufva i Sätters socken	24,625.
— Windjärns-fältet i Svärdsjö socken	22,860.
— de i Österdalarne och Öster-berglagen spridde grufvor, nemligen: Hästbergs, Idkjärrbergs, Skenshytte, Kalkbergs med några mindre grufve-fält i Stora Tuna socken, Val-sarberget och Svedje-fältet i Åhls socken, Hamsarfs-fältet i Kopparbergs socken, Christinæ-grufvan i Hedemora socken, Vestra och Östra Bispberget i Sätters socken, Skinnarängs- och Kråknäs-fälten i Vika socken samt Sjögrufvan i Svärdsjö socken	43,832.
	<u>299,811.</u>
	Transport 460,075.

Transport 460,075.

Westerås Län. Vid det i Norbergs Bergslag och socken belägne Norbergs grufve-fält, indeladt i Risberget, Morberget, Kallmorsberget, Norberget, Smörberget och Klackberget har äfvenledes, utan någon anmärkningsvärd förändring, Grufve-arbetet fortgått och lemnat full malmtillgång, icke allenast för ortens behof och de verk derutom, för hvilkas behof alltid vissa quantiteter malm årligen derifrån blifvit af-förde, utan ock såvida derutöfver, som man numera icke sällan får se den välartade Norbergs-malmen, efter att hafva varit förd på Strömsholms Canalen eller landvägen till Mälarens strand och derifrån sjövägen till Östersjö-kusterne, samt understundom äfven sedermera påkostad ytterligare landtransport, intaga en plats vid Masugnar, så väl i de Norra orterne, som i Calmare och Kronobergs Län, för att, såsom blandnings-malm till derstädes begagnade sämre beskaffade malmer, förbättra Hyt-tegången och i följd deraf sjelfva Tackjerns-tillverkningen.

Den uppfordrade malmen vid Norbergs alla grufve-fält har upp-gått till 101,167.
Varande det egentligen tillfället till afsättning, men ej tillgången på malm, som bestämmer brytningen och sätter en gräns för en ännu mera utvidgad malm-uppfordring.

Örebro Län. De malmförande bergen inom detta Län äro af stor betydnenhet. Af de härstädes varande flere Bergslager intager dock Nora första rummet. Denna Bergslag har från äldre tider varit inde-ladt uti 4 särskilda Grufve Tingslag efter de förnämsta Jernmalms-fäl-ten nemligen Dalkarlsbergs, Stribergs, Pehrshytte och Klacka, men äger dessutom flere andra lönande Grufve-arbeten, som drifvas mera eller mindre, allt efter som behofvet och förhållandet med malmprisen vid de större Grufve-fälten dertill kunna föranleda. De Bergsmän och Hytteägare, hvilka icke hafva egna Grufve-delar, måste köpa sin malm, som inom denna Bergslag ofta sker genom byte mot Tackjern, hvari-genom malmprisen kommit att blifva beroende af dem för Tackjernet. Så t. ex. betalas vid Dalkarlsberget, hvarest concurrencen genom Carl-skoga och Lekebergs Bergslagers tillitande är störst, för en 96 Skål:s malmhöp, efter de olika malmsorterne, 20 à 28 Skål Tackjern, vid Pehrshytte-fältet 10 à 14 Skål Tackjern för en malmhöp af 80 Skål o. s. v. Då malmerne hålla, de bästa 60 och de öfriga omkring 50 procent, synes häraf, att Tackjerns-tillverkningen redan högst betydligt graveras af malmpriset, åtminstone det högre, som svårigen kan jem-

Transport 561,242.

nas till likhet med ett lägre vid ett annat fält, enär Hytteägarne, i följd af läget, merendels äro nödsakade, att hålla sig till visse malm-fält.

Lindes och Ramsbergs Bergslager äro äfven, i afseende på malmfånget, sjelfständiga, och de förnämsta malmfälten derstädes äro Stross-, Strip-, Blanka- och Kärrgrufve-fälten. Desse grufvor hafva, både genom fordna tiders brytnings-sätt och i följd af sjelfva bergens sköliga beskaffenhet, tid efter annan undergått stora ras, för hvars undanrödjande i Strossa grufva, en del af Lindes socken, benämnd Bonde-sjerdningen, redan från 1600:talet utgjort så kallad Jordkörnings-hjelp, hvarföre ock denna grufva blifvit mera arbetad, än de öfrige, hvilka först sedan viss tid för Jordkörnings-biträdets utgörande blef bestämd, börjat att med mera allvar brytas. Strossa malm om 40 proc. jernhalt har betalts med 1 Rdr 16 sk. à 1: 24 B:co för 3 Skk:s lass. Kärr- och Blanka-malm, hvars jernhalt närmar sig till 60 procent, med $\frac{1}{2}$ Skk Tackjern för lasset, samt Stripgrufve-malmen, hvars jernhalt är emellan 40 och 50 procent, med 9 à 11 Skk Tackjern för 90 Skk:s malnhop.

Lekebergs och Carlskoga Bergslager. Af dessa har den förre några malmfält, såsom Hesselkulla, hvars fyndighet på sednare åren likväl börjat mycket aftaga, Sanna, Kronobergs och Vestra Kärrgrufvan, men den sednare Bergslagen äger ännu icke något grufvearbete af värde. Carlskoga Hytteägare hafva således alltid måst förse sig med malm från Pehrsberget och Dalkarlsberget, och hvad Lekebergslagen beträffar, har dess ställning, i afseende på malmfångsten, blifvit beroende af brytningarne inom Nora Bergslag, äfven af det skäl, att flere Bruksägare utom Bergslagen hafva delar uti Lekebergslagens grufvor och hemta derifrån malm för sina blåsningar.

Nya Kopparbergs, Helleforss, Hjulsjö och Grythytte Bergslager. Af dessa begagnar sig Nya Kopparbergs Bergslag af malm till största delen från Grängesberget, hvarföre arbetet i dess egna icke obetydliga malmfält Salboberget, Runnberget och Svartviks-fältet med några flere, icke fått den utsträckning, som tillgångarne medgifva. Ut i Hjulsjö Bergslag, hvars Bergsmän hufvudsakligast taga malm från de närmast belägna grufvorne i Nora Bergslag, saknas icke eller malmförande trakter, såsom Qviddberget, Ösjobergs och Stafsjöbergs-fälten; men desse malmtillgångar tillitas mest af Helleforss och Grythytte Bergslager, hvilka inom sitt område icke äga annat, än spridda, osäkra malmfyndigheter.

Skå maln.

Transport 561,242.

Lerbecks Bergslag. Härinom finnes icke någon grufva af synnerligt värde, och är arbetet för närvarande inskränkt till några försök i Distorps- och Karstorps-fälten. Malm-afhemtningen fortgår väl ännu från Taberget, på sätt här nedan angående grufvetrytningen i Jönköpings Län kommer att anföras; men i det hela har Bergsbruks-handteringen i denna ort mycket aftagit, så att Lerbecks-boerne måste för ett mindre lönande Hyttebruk söka någon ersättning ut Nubb- och Spik-Smidet, som derstädes blifvit i längre tider idkadt och för närvarande drifves med en åtgång af omkring 900 Skå ämnesjern, ehuru af denna jernförädling en del utgöres af den finaste Kardnubb, deraf 1,260 st. väga blott 8 Lod.

Malm-uppfordringen år 1834 inom Örebro Län har utgjort:

Uti Nora Bergslag	110,343.
— Lindes- och Ramsbergs Bergslager	53,169.
— Lckebergslagen med en del af Carlskoga Bergsfögderi	12,584.
— Lerbecks Bergslag	1,710.
— Nya Kopparbergs Bergslag	24,656.
— Hjulsjö Bergslag	5,280.
— Grythytte- och Helleforss Bergslager	6,161.
	213,903.

Carlstads Län. Uti Collegii för år 1833 afgifne underdåniga Berättelse upptages hvad som i allmänhet kan vara anmärkningsvärdt om detta Läns Bergslager, indelade uti Filipstads Norra och Vestra, samt Östra. Brist på malm har väl derstädes icke inträffat, utan tvertom hafva, enligt uppgift, 14,696 Skå mera malm vunnits nu ifrågavarande år, än det nästföregångne, under det att Tackjerns-tillverkningen varit omkring 3000 Skå mindre, än för år 1833; men det förlidne år uppgifne förhållandet fortfar ännu, att några gynsamare utsigter vid malmfälten hittills sig icke yppat, hvarigenom ersättning kunde erhållas för hvad som utur de af ålder kände så kallade Odal-grufvorne årligen uppfordras. Genom den på sednare tider öfverallt i dessa Bergslager började och fortsatte plockning och vaskning af malm ur Varp-hopar och malmbacker både vid grufvor och hyttor, hafva emellertid, ehuru tillgången på rik och bruten malm betydligt förminskats emot fordom, Hytteägarne malmbehof för deras blåsningar kunnat någorlunda fyllas. Desse mindre gifvande malmers mera allmänna begagnande

Transport 775,145.

Transport 775,145.

har likväl förorsakat ett mindre förmånligt Hyttebruk, särdeles vid Bergsmanshyttorne, der merendels mindre goda blåsverk och ojemnt rostade malmer nyttjas. Emellertid synes det, som denna ortens Hytteägare, hvilka för nästan uteslutande försett Bruksägarne i Wernmland och på Dahlsland med Tackjern, och, frie från någon större medtäflan, således alltid kunnat påräkna ett högre Tackjernspris, än det i öfrige Bergslager vanliga, borde numera blifva så mycket sorgfälligare om införande af bättre anstalter vid deras blåsningar, för att jemväl derigenom kunna nedsätta tillverknings-kostnaden, som de genom Götha Canals öppnande blifvit utsatte för andre Bergslagers medtäflan i Tackjernshandeln, sedan det blifvit möjligt för visse Bruksägare, som fordom försett sig med Filipstads Bergslagers tillverkning, att hemta Tackjern från Tackjerns-vågarne vid Mälaren.

All anledning är ock att förvänta någon förändring uti de äldre förhållanderne äfven i följd af de i Wernmland, särdeles Nedre Elfdahlen, Fryksdahlen, Jösse och Nordmarks härader, upptäckte högst betydliga Sjömalms-tillgångar, hvilka, enligt meddelade uppgifter, här skola finnas mera godartade, än de vanligtvis i andra orter förekomma; och lär det deraf tillverkade Tackjernet, i blandning med vanligt Tackjern af Bergmalmer, hafva lemnat ett Stångjern utan några slags oarter. På upphemtningen af Sjömalm, för hvars förbrukning Masugnar snart torde komma att anläggas, har icke någon uppgift blifvit meddelad; men den erhållne Bergmalmen har uppgifvits sålunda:

Filipstads Norra och Vestra Bergslag	61,294.
dito Östra dito	87,818.

149,112.

Varande af detta belopp icke mindre än 47,462 SkZ så kallad Plock- och Vask-malm.

Södermanland. Ut i Utö grufvor har väl brytningen efter viss gifven plan fortgått; men sjelfva grufve-arbetet har, genom den på Ön inkomne Cholera-farsoten, hvaruti af 99 grufve-arbetare 26 personer allidit, blifvit mycket hindradt.

Årets malmvigt har uppgått till 51,268.

Till förbrukning inom Riket hafva ifrån Utö grufvor blifvit afskeppade, nemligen till Bruken i Gelleborgs och Wester-Norrlands Län 44,845.
samt till de i Stockholms, Nyköpings, Linköpings,

Calmare och Kronobergs Län 9,445. 54,290.

hvarjemte till Finland, enligt behörig tillåtelse, exporterats . 13,695.

Summa afskeppning SkZ 67,985.

Transport 975,525.

Skål malm.

Transport 975,525.

Genom denna, i förhållande till brytningen, nog stora malm-afförsel från Utön har dock inträffat, att malm-inventarium, som vid 1834 års början utgjorde 32,543 Skål, blifvit vid årets slut förminskadt till 23,476 Skål; hvarvid likväl här får anmärkas, att summorne för malm-afförseln och inventarierna blifvit upptagne enligt den vid Utö grufvor begagnade Victualie-vigten, hvaremot beloppet af sjelfva malm-brytningen, för att kunna hopsummeras med den öfriga malm-uppfördringen i Riket, blifvit förvandlad till Tackjern-vigt.

De öfrige grufvorne i Södermanland, af hvilka Ferrola, Starrsätter, Vallfälla, Sjösa, Skesviks, Stafs och Jerna grufvor hufvudsakligen må omnämnas, hafva på vanligt sätt blifvit arbetade och lemnat, enligt Geschwornerns uppgift, omkring 23,000. hvilken malmfördring väl med 2,000 Skål understiger den för året näst förut uppgifne, men torde kunna anses vara ungefärligen densamma för båda åren, emedan till siffran nog fullständiga uppgifter icke alltid kunnat erhållas. Dessa grufvor, hvilka i allmänhet innehålla goda och välartade malmer både för smide och gjutning, äro äfven i det hänseende anmärkningsvärda, att flere af dem blifvit på Konung Carl IX:s befallning, i och för den af honom då anordnade Bruksdrift i Södermanland, upptagne, äfvensom att vissa af dem utgöra grunden för den ännu i detta Landskap fortgående Kanon- och Stycke-gjutning, som af de under denne Konungs tid från Nederländerne inkomne De Bescherne och vidare af Louis de Geer först derstädes infördes.

Östergöthland. Af grufvorne härstädes hafva, med undantag af den på Kolmården belägne Öfverrums Bruksägare tillhörige Carlbergs grufva, hvars fyndighet under året aftagit, de öfrige såsom Stora och Lilla Petång i Börrums Capell, Humpgrufvan i Ringarums och Ormstorps i Skällviks socken fortfarit att lemna malm, ehuru beloppet blifvit mindre, än det för år 1833 uppgifne eller för hela orten utgjort 12,776.

Calmare Län. Malm-fyndigheter saknas väl icke på vissa trakter inom detta Län; men af dem hafva få funnits nog samlade, hvarföre grufvorne på Stensnäs malmfält uti Ukna socken äro de enda, som under året blifvit af Finspångs, Öfverrums, Eds och Ankarsrums Bruksägare arbetade och lemnat jernmalm 5,100.

Transport 1,016,401.

Sk&Z malm.

Transport 1,016,401.

Jönköpings Län. Vid det i geologiskt afseende märkvärdiga Taberget, hvars af Jernmalm sammanhängande berg arbetas ofvan dag, har brytningen på vanligt sätt blifvit fortsatt och uppgifves hafva utgjort 36,927.

Med undantag af Bruzaholms, Ohs och Åminne Bruk, hvarest endast sjömalmer, nyttjas begagnas Tabergs malm för Tackjerns-tillverkningen vid alla öfriga Verk inom Länets, dock så att någon sjö-malm äfven tillsättes vid Lomsjö och Lindeforss Masugnar. Malm-afsändningen från Taberget till Lerbecks-orten, i utbyte mot kalk-eller limsten, hvilken byteshandel tid efter annan varit föremål för särskilda regleringar af Bergs-Collegium, fortgår ännu, likväl ej till samma belopp, som fordom, då närmare 17,000 *Sk&Z* affördes öfver Vettern till Lerbeck, varande nu, sedan blåsningarne i Lerbecks Bergslag minskats och dessutom malm från Nora och Lekebergs Bergslager äfven understundom derstädes begagnas, den vanliga malm-afsändningen dit ifrån Taberget omkring 2 å 3000 *Sk&Z* årligen. I den mån Tabergs Hytteägare börjat använda Ombergs öfvergångs-kalk vid sina blåsningar, har ock behofvet för dem af Limsten från Lerbecks Bergslags kalkbrott vid Harje by efterhand aftagit.

Annan Bergmalm än från Taberget saknas ännu inom Jönköpings Län, dock har Bruzaholms ägare, genom inmutning af Stenqvills gamla Jern-grufva uti Skeda socken, sökt att anskaffa sådan, äfvensom uti Ökna socken en ny anledning, under namn af Nilssons grufva, blifvit af Ohs Bruksägare med arbete belagd, fastän något afgörande resultat af dessa tvänne grufvoförsök ännu icke visat sig.

Kronobergs Län. Någon bättre beskaffad Jernmalms-anledning har ännu icke kunnat upptäckas inom detta Län, utan är ännu Ingelamåla i Fröderyds socken den enda Jerngrufva, som bearbetas. Dess malm, insprängd af svafvel-kis, är likväl af sämre kvalitet, och har uppfordringen, för Braås Bruks räkning, under året uppgått till . 550.

Beträffande slutligen de hittills endast inom Kronobergs Län, och till någon del äfven i Calmare och Jönköpings Län begagnade Sjö- och Myr-malmer, så hafva de förstnämnde på sednare åren äfven blifvit funne uti flere sjöar inom Örebro och Carlstads Län, hvarest inmutning deraf skett, äfvensom tackjerns-blåsning på dem i blandning med bergmalm ägt rum i Wermland, der resultatet skall

Transport 1,053,878.

Skk malm.

Transport 1,053,878.

hafva fördelaktigt utfallit, hvarföre ock ansökningar om deruppå grundade Masugns-anläggningar redan till Bergs-Collegium inkommit. Uti först omnämnde södra orter finnes väl ännu tillgång på sjö- och myr-malmer, men genom den årliga malm-upphemtningen i de Bruken närmast belägne sjöar, hafva flere Bruksägare blifvit nödsakade, dels att från mera aflägsna ställen fylla sina behof deraf, dels ock att mera tillita myr-malmerne, hvaraf likväl sällan någon betydlig mängd på ett ställe är att tillgå. I öfrigt gäller den anmärkningen om sjö-malmer, att de äro af högst olika beskaffenhet både till art och halt, hvarföre ock det af dem tillverkade stångjernet vid vissa Bruk är någorlunda svarsodt och tjenligt för de flesta behof, då det deremot vid andra Bruk knappt är dugligt äfven för vanliga mindre granlaga smidesbehof.

Huru stor consumptionen af sjö- och myr-malmer varit år 1834 kan icke, i anseende till bristande upplysningar om förbrukningen, fullständigt uppgifvas; men då Tackjerns-tillverkningen af sådane malmer inom de 3 Länen uppgått till ett ungefärligt belopp af 7,500 *Skk*, eller något mindre om året förut, hvartill bidragit, att Bruzaholms och Åminne Masugnar, hvarest desse slags malmer ensamt förbrukas, ej under året varit i gång, torde quantiteten af använd sjö- och myr-malm kunna i det närmaste antagas till . . . , 30,000.

Summa Jernmalm *Skk* 1,083,878.

Som uppfordringen af Jernmalm år 1833 utgjorde 1,022,222 *Skk*, har den således under nu ifrågavarande år varit ej obetydligt större; och då nu derjemte inträffar, att tackjerns-tillverkningen år 1833 med mer än 20,000 *Skk* öfverstigit den för år 1834, så vill det deraf synas, att andra orsaker men ingalunda någon under sednare året eftersatt grufve-brytning gifvit anledning till den minskade tackjerns-productionen.

Under loppet af år 1834 hafva vederbörande Berghauptmän och Bergmästare meddelat Mutsedlar, för bearbetandet af nedannämnde dels nya, dels ock äldre Malm- eller Mineral-anledningar, nemligen:

	Silfver.	Koppar.	Bly.	Jernmalm.	Sjö- och Myr- malm.	Cobolt.	Brunsten.	Slagg- och Varphoppar.	Öfverdröft.	Jernochra.	Krita.	Skiffer.	Kalk- och Ljunsten.	Öfver- och Ställsten.	Summa.
Berghauptmannen vid Stora Kopparberget	1	6	—	8	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	32
” ” vid Sala Silfververk.	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3
Bergmästaren i Westmanlands och Kopparbergs Län	13	37	—	115	—	—	—	3	—	—	—	—	16	1	185
” ” ” i Nora och Lindes Bergmästaredöme	—	2	—	43	46	1	11	2	—	—	2	12	4	—	123
” ” ” i Nya Kopparbergs dito	1	4	1	37	20	—	—	4	—	—	—	—	5	—	72
” ” ” i Wermlands dito	2	2	—	80	209	—	1	51	—	—	8	10	4	—	367
” ” ” i Södermanlands och Östergöthlands dito	3	3	—	18	7	—	3	3	—	—	—	—	4	—	41
” ” ” i Gefleborgs och Upsala Län samt Roslagen	1	3	—	32	—	—	—	1	—	—	—	—	7	—	44
” ” ” i Kronobergs Bergmästaredöme	—	—	—	1	10	—	—	—	—	2	1	—	—	—	14
” ” ” i Westernorrlands dito	1	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
” ” ” i Norr- och Westerbotten dito	2	6	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	16
Summa	24	66	1	342	292	1	15	81	3	2	1	10	55	9	902

Deremot hafva dels af Bergmästarne dels ock af Collegium följande hvilostånd på Grufvor blifvit för längre eller kortare tid beviljade, nemligen:

	Silfver.	Koppar.	Jernmalm.	Sjömalm.	Cobolt.	Brunsten.	Blyerts.	Ljunsten.	Summa.
Inom Westmanlands och Kopparbergs Läns Bergmästaredöme	3	5	129	—	—	—	1	2	140
” Nora och Lindes dito	—	1	15	—	70	2	—	—	88
” Nya Kopparbergs dito	—	2	27	—	—	—	—	—	29
” Wermlands dito	—	2	31	6	—	2	—	—	41
” Södermanlands och Östergöthlands dito	—	1	3	10	1	—	—	—	15
” Uplands och Roslags dito	—	—	28	—	—	—	—	—	28
” Norr- och Westerbottens dito	—	4	—	—	—	—	—	—	4
Summa	4	17	240	6	71	4	1	2	345

2^{dra} Artikeln.

Tackjerns-blåsningen.

Enligt inkomne uppgifter har Tackjerns-tillverkningen under år 1834 förhål-
lit sig sålunda:

	Antal Mas- ugnar.		Blåsningstid 1834.		Uppgifven Tackjerns- tillverkning. Tackjerns vigt.			Antal- Fri- dygn.	Tionde-tackjern. Tackjerns vigt.		
	Be- fint- lige.	I gång 1834.									
			dygn.	tim.	SK	L	W		SK	L	W
Norrbottens Län	6	1	148	3	2,683	15	11	148 $\frac{1}{2}$	—	—	—
Westerbottens dito . . .	2	1	134	—	1,615	10	—	3	60	—	—
Jemtlands dito	1	1	69	6	413	4	—	69 $\frac{1}{2}$	—	—	—
Wester-Norrlands dito . .	5	4	550	21	8,565	6	—	12	179	19	16
Gefleborgs Län, Helsingland	10	7	1,042	9	18,226	24	—	28	493	6	7 $\frac{1}{2}$
„ „ Gestrikland	19	18	2,404	19	38,907	12	11	54	1,026	1	9 $\frac{1}{2}$
Upland och Roslagen . .	16	8	1,155	16 $\frac{1}{2}$	28,583	4	5	24	1,085	4	17 $\frac{1}{2}$
Kopparbergs Län	69	50	7,465	20	118,914	14	5	707 $\frac{1}{2}$	4,167	12	8 $\frac{1}{2}$
Westmanlands dito . . .	24	17	1,935	4	28,940	13	—	54	1,213	2	2
Örebro dito	71	60	9,670	17	134,382	14	11	201	5,722	7	18 $\frac{1}{2}$
Carlstads dito	33	29	3,988	7	60,284	—	—	114 $\frac{1}{2}$	2,587	17	2 $\frac{1}{2}$
Nyköpings dito	9	4	876	1	10,226	19	—	12	234	16	12 $\frac{1}{2}$
Linköpings dito	3	1	259	20	4,521	13	—	3	128	10	16 $\frac{1}{2}$
Skaraborgs dito	1	1	104	21	987	—	—	3	29	10	1 $\frac{1}{2}$
Elfsborgs dito	1	1	119	—	1,283	—	—	119	—	—	—
Calmare dito	11	7	790	16	7,437	15	4	202	283	15	15
Jönköpings dito	13	9	1,317	$\frac{1}{2}$	7,907	—	—	34	352	15	8 $\frac{1}{2}$
Kronobergs dito	11	4	550	21	8,565	6	—	12	179	19	16
Summa	305	223	32,583	9 $\frac{3}{4}$	482,444	15	7	1,800 $\frac{7}{8}$	17,743	4	11 $\frac{1}{2}$

Jämföres nu detta års Tackjerns-tillverkning med den, som ägde rum
året näst förut, finnes allt under år 1834 blåsningstiden varit 2816 dygn och
uppgifne beloppet af tillverkad Tackjern 24,026 Sk mindre, än för år 1833.

Bergs-Collegii Berättelse.

Af Tackjerns-tillverkningen 482,444 *Sk* 15 *L* 7 *℔* hafva 14,582: 17. 1. bestått af Gjutgoods och 467,861: 24. 6. af Smides-tackjern.

De på förteckningen upptagne 1800 $\frac{7}{24}$ fridygnen äro sålunda beräknade, att deruti ingår hela blåsningstiden för 8 serskildta masugnar, hvilka njuta frihetsår, nemligen: Awaforss masugn i Norrbotten; Ljusnedahls masugn i Herjedalen; Dadrans, Ickholms, Tanså och Ågs masugnar i Kopparbergs Län; Billingsforss masugn på Dahlsland och Ankarsrums masugn i Calmare Län; hvadan endast återstoden eller 704 dygn motsvara de egentligen så kallade fridygnen, hvilka 3 till antalet alltid få, enligt Författningarne, afräknas vid början af hvarje serskild blåsning.

Af Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Tionde Tackjern 17,743 *Sk* 4 *L* 11 $\frac{2}{3}$ *℔* har följande belopp blifvit levererad in natura nemligen:

	<i>Sk</i>	<i>L</i>	<i>℔</i>
Inom Nya Kopparbergs Bergmästaredöme . .	896	18	18.
• Westmanlands och Kopparbergs Läns dito	2,846	9	6.
• Nora och Lindes dito	1,480	16	2.
• Wermlands dito	1,247	22	8.
• Jönköpings Län: Ohs Masugn	27	5	16.
Summa <i>Sk</i>	6,498	20	10.

Det återstående beloppet af 10:de Tackjernet, utgörande vid pass 11,244 *Sk*, har blifvit löst med penningar, efter de utaf Kammar-Collegium, Stats-Contoret och Bergs-Collegium i utfärdad Taxa fastställde olika priser, hvilka Collegium anser sig här böra intaga, emedan dessa sins emellan olika priser dels utmärka tillverkningarnes sämre eller bättre kvalitet, dels ock derifrån, då undantag göres för Dannemora-Werken, hvarest priset endast är nominelt, fastän eljest lämpadt efter Wallon-jernets olika värden, torde för sådana orter, hvarest Tackjerns-handel äger rum, kunna slutas till den ringa vinst tackjernsblåsningen för året inom vissa Bergslager måste hafva lemnat.

De i Taxan utsatte priserne hafva varit:

		Banco. R:dr sk. r:st.
Af Masugnarne under Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk .	12:	— —
• dito under Forssmark, Gysinge, Strömsbergs och Ullforss Bruk, samt Harnäs masugn	11:	— —
• dito under Skebo, Ortala, Hargs, Wattholma och Söder- forss Bruk	9:	24 —
• dito Hlyttö Masugn under Elfkarleö Bruk	8:	16 —

			R:dr	Banco. sk. r:st.	
Af Masugnarne: uti	Norbergs och Skinskattebergs Bergslager	. .	6: 32	—	
• dito	• Nora Bergslag		6: 32	—	
• dito	• Lindes Bergslag		6: 20	—	
• dito	• Ramsbergs Bergslag		6: 8	—	
• dito	• Lekebergs Bergslag		7: 8	—	
• dito	• Lerbäcks Bergslag		6: 40	—	
• dito	• Nya Kopparbergs Bergslag		5: 36	—	
• dito	• Hjulsjö Bergslag		6: 8	—	
• dito	• Grythyttä och Hellefors Bergslager		6: 4	—	
• dito	• Carlskoga Bergslag		7: 24	—	
• dito	• Philipstads Bergslag		7: 12	—	
• dito	• Norrberkes och Stora Tuna Socknar		5: 16	—	
• dito	• Söderberkes, Säfsens och Floda socknar		5: 24	—	
• dito	• Grangärdes Bergslag		5: 8	—	
• dito	• Öster Bergslagen		6: 32	—	
• dito	• Öster Dahlarne		5: 16	—	
• dito	• Södermanlands och Östergöthlands Län		6: 32	—	
• dito	• Tabergs Bergslag och Jönköpings Län		6: 36	—	
• dito	• Calmare och Kronobergs Län		5: 16	—	
• dito	• Ofvansjö och Thorsåkers Bergslag, samt af Masugnarne i allmänhet inom Gefleborgs, Westernorrlands samt Norr- och Westerbottens Län		6: 32	—	

Men för Hellbo, Långvinds, Gnarps och Österbo Masugnar i Gefleborgs Län, för Galtströms och Lögdö masugnar i Medelpad, samt Bollsta och Olofsforss Masugnar i Ångermanland, får, i anseende till deras ägande svagare malmfång, Tiondejernet, enligt Kongl. Brefvet af den 21 Juni 1826, tills vidare lösas till nedsatt pris med . . 3: 32 —

Enligt hvad Collegium uti dess underdåniga berättelse för år 1833 an-
fört, hafva under loppet af sistlidet år försök att använda varm bläster vid
Tackjerns-bläsningarne blifvit på åtskillige ställen verkställda; och är Colle-
gium nu i tillfälle, att i underdånighet uppgifva resultaterne af dem, som

ägt rum vid Högfors Bruk i Westmanland, samt vid Ankarsrums Bruk i Calmare Län.

Vid Högfors blåstes under de 3:ne första veckorne med vanlig eller kall bläster, och på fjärde veckan börjades med Varm-apparatens begagnande. Malmuppsättningen, Tackjerns-vinsten och Kolbesparingen ökades med temperaturen hos blästern, så att då denna var emellan 300 och 400 grader, och hvaröfver den föga blef uppdrifven, utgjorde Tackjerns-produktionen i veckan vid pass 181 och $\frac{1}{2}$ SkZ, med en åtgång för hvarje SkZ af 2 och $\frac{13}{100}$ SkZ malm samt af 7 och $\frac{9}{10}$ Tunnor kol uppsatte på masugnen, och ved till blästerns upphettande, svarande mot $\frac{3}{5}$ Tunna eller tillsammans ungefärligen 8 och $\frac{1}{2}$ Tunnor kol, då deremot under tredje veckans blåsning med kall bläster, tackjerns-tillverkningen endast hade utgjort 121 $\frac{3}{5}$ SkZ med en åtgång för hvarje SkZ af 2 och $\frac{1}{5}$ SkZ malm samt 11 och $\frac{17}{20}$ Tunnor kol. Med den varma luften af ofvannämnde temperatur hade således 1 SkZ tackjern erhållits på $\frac{1}{3}$ kortare tid samt med 28 $\frac{3}{10}$ procent mindre kol och 3 $\frac{5}{18}$ procent mindre malm, än då under tredje veckan kall luft begagnades.

Hyttegången hade, under den varma blästerns användande, varit ledigare, och Masugnen mera lättskött, än med kall bläster, och ehuru det med den varma blästern erhållna tackjernnet syntes vara mera passande för gjutning än för smide, emedan det för det sednaré behovet ej bordt hållas så nödsatt som skedd, utan göras mera lättfärskande, har man likväl för öfrigt ansett tackjernnet med upphettad bläster kunna lemna lika godt Stångjern, som det med kall bläster erhållna, så vida det med omsorg behandlades i härden.

Till närmare utrönande af Tackjernets användbarhet för Smide, hafva äfven serskildta försök dermed blifvit anställda, och har dervid, med en efter tackjernets ofvannämnde kända nödsatta och således trögfärskande egenskap lämpad hårdställning, erhållits ett utmärkt tätt, fast och lättväldt stångjern, som dock ej varit hårdt, hvaraf åter den slutsats dragits, att med varm bläster tillverkad tackjern bör anses såsom bättre för koksmide, än det som af samma malmer med kall bläster erhålles. För öfrigt hade nämnde smidesförsök lemnat det resultat, att ett SkZ stångjern blifvit tillverkad af 25 $\frac{3}{5}$ LZ utaf ofvannämnde nödsatta tackjern på en tid af 10 timmar och nära 2 minuter, samt med en kolätgång af 13 $\frac{17}{20}$ Tunnor.

Till vinnande af erfarenhet utaf den varma blästerns inflytande vid rödbräckta malmers begagnande, hade äfven sådane blifvit, under blåsnings-försöken vid Högfors, på masugnen uppsatte. Temperaturen hos blästern bibehölls derunder något öfver 400 grader, och det erhållna tackjernet befanns äga högst svaga tecken till rödbräckt egenskap; men mindre väl rostade malmer hade likväl, så vid begagnandet af varm som kall bläster, visat sina olägenheter uti hyttegången, hvadan användandet af varm bläster ingalunda befriade från omsorgen att väl sköta malmrostningen.

Vid Ankarsrum påsläpptes den varma blästern genast vid blåsningens början; och var afsigten här, ej såsom vid Högforss, att tillverka smides-tackjern, utan gjut-tackjern, hvilket fordrar en större kolåtgång.

Liksom vid Högforss fanns den varma blästern befördra en lättare masugns-gång samt malmförsmältning, äfvensom tackjerns-produktion och kolbesparing tilltogo med temperaturen hos blästern. Under de veckor då denna uppnått omkring 320 grader, hvarutöfver den ej uppdrifvits, under den tid af blåsningen för hvilken berättelse är afgifven, hade vecko-tillverkningen utgjort 129 *Sk℥* Tackjern, med en åtgång till hvarje *Sk℥* af $2\frac{9}{20}$ *Sk℥* malm samt $8\frac{4}{10}$ Tunnor kol, uppsatte på masugnen, och ved till Varm-apparaten, svarande emot $2\frac{9}{10}$ Tunna, eller tillsammans $8\frac{3}{5}$ Tunnor kol.

Till jemförelse med denna blåsning har blifvit uppgifven 1831 års blåsning uti samma masugn med kall luft, hvarvid, under de veckor då den drefs med största förmån, Tackjerns-produktionen var omkring 117 *Sk℥* i veckan, med en åtgång för hvarje *Sk℥* af $14\frac{1}{2}$ Tunnor kol samt $2\frac{7}{10}$ *Sk℥* malm. Med den varma luften hade således ett *Sk℥* tackjern erhållits på nära $\frac{1}{10}$ kortare tid, samt med $40\frac{7}{10}$ procent mindre kol och $9\frac{2}{5}$ procent mindre malm, än under nämnde veckor år 1831.

Desse förhållanden skulle likväl endast då kunna anses utmärka i hvad mån den varma luften bidragit till en förbättrad blåsning, om alla andra omständigheter vid blåsningarne varit lika, hvilket dock äfven uti åtskillige kända och uppgifna fall, ej varit händelsen. Om tackjernet vid 1834 års blåsning, liksom vid 1831 års, varit ämnadt att användas till smide, så hade derigenom veckotillverkningen vid blåsningen med varm luft bortt ökas och kolåtgången minskas. Om masugnen vid 1834 års blåsning ej varit besvärad af vattenbrist och formningsarbetet i Gjuteriet medgifvit skyndsammare tillverkning, så hade äfven i anseende härtill, vecko-tillverkningen kunnat blifva högre; men om åter vid 1831 års blåsning sämre kol blifvit begagnade, än vid blåsningen 1834, så skulle detta leda till en modification uti det begrepp om kolbesparingen genom den varma blästern, som jemförelsen annars lemna.

3de Artikeln.

Gjuterierne och Gjutgods-tillverkningen.

Tillverkningen af Gjutgods vid Masugnarne har, enligt inkomne uppgifter, under loppet af år 1834, förhållit sig som följer, nemligen:

	Tillverkad gjutgods vid Masugnarne år 1834.		
	Sk	L	Ø
Uti Norrbottens Län	105	1	1
» Westerbottens dito	10	15	—
» Jemtlands dito	17	23	—
» Wester-Norrlands dito	244	2	15
» Gestrikland	85	—	—
» Upland och Roslagen	34	11	—
» Kopparbergs Län	815	18	—
» Westmanlands dito	170	18	—
» Örebro dito	2,586	10	—
» Nyköpings dito	5,690	—	—
» Linköpings dito	2,436	24	—
» Calmare dito	225	4	15
» Jönköpings dito	230	—	—
» Kronobergs dito	1,990	19	10
Summa Tackjernsvigt Sk	14,582	17	1

Att uti förenämnde Summa icke finnes intagen all sådan gjutning, som för eget och ortens behof vid Masugnarne verkställts, har Collegium anledning förmoda vara förhållandet, emedan en del Masugnsägare och i synnerhet Bergsmännen ej anmärka eller uppgifva vigten af sådan gjut-tillverkning.

Collegium har äfven sökt att få underrättelse om beloppet af tillverkningen vid de för tackjernets omsmältning inrättade Verk, eller egentligen så kallade Gjuterierne, hvaraf behofvet de senare åren mer och mer tilltagit, hvadan ock sådana anläggningar i förening med Mekaniska Verkstäder utgjort,

och ännu för en längre tid torde komma att blifva föremål för speculationen, helst den grannliga Machin-gjutningen visat sig vara ett ibland de första villkoren för uppförandet af sådane verk och inrättningar, som antingen genom Vatten- eller Ång-kraft skola sättas i rörelse, och hvarest sednare tidens förbättringar i anseende till mekanik och byggnadssätt vilja begagnas.

Enligt aflemnade berättelser har under år 1834 Gjuteri-tillverkningen vid dessa Werk förhållit sig på följande sätt:

	Skk		R:dr Banco.	
Vid Helsingborgs Gjuteri . . .	305	uppgifvet tillverkningsvärde	7,150	
• Motala dito	1,271	dito dito	33,844	
• Kungsholms dito	1,092	dito dito	30,593	
• Bergsunds dito	950	dito dito	11,500	
• Krokforss dito	452	} tillverkningsvärdet ej uppgifvet, men skulle ef- (ter 18 R:dr pr Skk utgöra)	8,136	
• Forssbacka dito	649		11,682	
• Nyköpings dito	59		1,062	
Summa Skk	4,778		R:dr 103,967	

Efter hvad Tullverkets handlingar utvisa har Gjutgods-exporten, som till största delen bestått af kanoner, tillverkade vid Stycke-Bruken i Södermanland och Östergöthland, under nu ifrågavarande år uppgått till här nedan antecknade belopp, nemligen:

	Kanoner.		Grytor, Kettlar samt Gal- lerverk.		Ej specifi- ceradt.		Summa.	
	Skk	Lk	Skk	Lk	Skk	Lk	Skk	Lk
Till Norrige	210	15	—	—	11	—	221	15
• Finland	—	—	—	—	427	15	427	15
• Preussen	4,352	10	—	—	1	10	4,354	—
• Danmark	227	10	9	10	80	10	317	10
• Lybeck	—	—	—	10	1	—	1	10
• Hannover och öfrige Tyska orter	—	—	—	—	52	—	52	—
• Nederländerne	—	—	—	—	10	10	10	10
• Grekland	516	5	—	—	14	15	531	—
• Norra Amerika	—	—	—	—	58	15	58	15
Summa Skk	5,307	—	10	—	657	15	5,974	15

4de Artikeln.

Stång- och Ämnesjerns-Smidet.

	Härdar.	Ham- rar.	Privilegierade Smi- des-beloppet den 31 December 1834.			Uppgifven tillverk- ning år 1834.		
			Skk.	Lk.	℔.	Skk.	Lk.	℔.
Norrbottens Län	22	13	7,505	10	—	3,981	17	16
Westerbottens dito . . .	11	8	5,637	10	—	4,626	5	10
Jemtlands dito	8	4	3,158	—	—	398	17	6
Wester-Norrlands dito . .	56	33	22,273	15	—	21,215	12	5
Gefleborgs dito Helsingland .	52	30	20,677	10	—	23,930	8	10
dito dito Gestrikland .	95	52	36,895	19	7	42,283	—	19
Upland och Roslagen . . .	45	23	31,069	15	—	30,452	19	8
Kopparbergs dito	160	109	56,740	12	3	60,281	6	15
Westmanlands dito	122	73	45,650	12	8	48,050	12	6
Örebro dito	164	105	58,164	18	—	59,328	5	17
Carlstads dito	206	127	83,854	12	10	83,241	17	8
Nyköpings Län och Södertörn	52	30	16,886	13	—	15,364	17	3
Linköpings dito	72	42	21,396	9	—	22,164	4	3
Skaraborgs dito	19	12	6,722	19	—	6,256	9	19
Elfsborgs dito	33	21	12,709	10	—	12,968	—	—
Calmare dito	34	20	8,599	10	—	7,564	—	7
Jönköpings dito	30	19	7,132	—	—	6,608	10	18
Kronobergs dito	22	13	4,278	9	—	3,885	—	15
Summa	1,203	734	449,354	4	8	452,602	7	5

Då privilegierade Smides-beloppet, enligt Collegii underdåniga Berättelse för år 1833, utgjorde 441,796 Skk 4 Lk 8 ℔, finnes en Smides-tillökning derefter hafva uppkommit till 1834 års slut stor 7,558 Skk, hvaraf likväl 2,498 Skk blifvit tillätne under de tvenne sista månaderne af år 1833, emedan

dan Collegii för det året afgifne underdåniga Berättelse upptager privilegierade Smidet, sådant det befanns vid Smidesårets slut den 31 October sistnämnde år.

Det upptagne Smides-beloppet 449,354 Sk~~z~~ 4 L~~z~~ 8 ~~z~~ fördelas uti:

Stångjerns-smide	399,937: 19: 16.
Ämnes-smide	44,558: 8: 15.
Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern	4,857: 15: 17.
Summa Sk z	449,354: 4: 8.

Jemte tillkännagifvande deraf, att utaf hela smidet äro inom Bergslagerne tillätne 103,412 Sk~~z~~ 1 L~~z~~ 7 ~~z~~ samt uti Orterne derutom 345,942 Sk~~z~~ 3 L~~z~~ 1 ~~z~~, har Collegium, för att närmare visa under hvilka förhållanden det hittills privilegierade Smides-beloppet tillkommit och beskattas, trott sig böra i underdånighet meddela följande allmänna öfversigt af Smides-privilegierna.

Bruks- Stång- och Ämnesjerns-smide, tillåtit före 1803 års Kongl. Smides-Förordning	308,697: 1: 16.
Enkla Hammarskatten derföre	3,086: 3: 3.
Frälse-rätten, eller det Frälse-Verken utan Hammarskatt tillhörande Smidet	16,509: 16: 19.
De så kallade Recognitions-Verken Österby, Löfsta och Gimmo Bruks utöfver Hammarskatten idkade Smide, upptagit efter samma medium, som år 1833	7,138: 14: 2.
Bruks- Stång- och Ämnesjerns-smide, privilegieradt efter 1803 års Kongl. Smides-Förordning	80,730: — —
Dubbla Hammarskatten derföre	1,615: 2: —
Bruks Recognitions-Smide	13,813: 12: 10.
Bergsmans-Smide, gammalt, emot enkel Hammarskatt	15,007: 3: 4.
dito nytt vid Bångsmedjans Redskapshammare emot dubbel Hammarskatt	300: — —
Hammarskatten för Bergsmans-Smidet	156: 10: 14.
Bergsmans Recognitions-Smide	2,300: — —
Summa Sk z	449,354: 4: 8.

I afseende på det här ofvan upptagne Ämnes-smides-beloppet 44,558 Sk~~z~~ 8 L~~z~~ 15 ~~z~~, får Collegium i underdånighet upplysa, att 19,395 Sk~~z~~ deraf hafva, medelst Eders Kongl. Maj:ts, tid efter annan, i anseende till den på sednare

Bergs-Collegii Berättelse.

tider inträffade ofördelaktiga conjunctur för nästan all slags jern-manufaktur, meddelade särskilde Nådiga Resolutioner, blifvit tillsvidare förvandlade till Stångjerns-smide, som till export får vågföras.

Afvenledes hafva år 1834, på sätt som tillgått under året näst förut, med anledning af Collegii Kungörelse den 21 Mars 1833, angående nya Smides-methoders användande, försök med förändrade Smidessätt blifvit gjorde vid flere Verk, hvilkas Ågare, med Collegii tillstånd, förvandlat Tyska härdar dels till täckta Engelska smältugnar för bedrifvande af det Engelska eller så kallade Lancashire-smidet, dels ock till ovala härdar, att begagnas för det af Geschwornern, nu mera Öfver-Smedsmästaren, Morell införda Smides-sätt. Varrande under året den Engelska smides-metoden anmäld till begagnande vid Furadahls Bruk i Kopparbergs Län, Snarkils, Svaneholms och Elfsbacka Bruk i Wermland, Fogelforss Bruk i Calmare Län och Högforss Bruk i Westmanland, vid hvilka Verk 8 st. Tysk-Härdar skolat förändras till täckta smältugnar, äfvensom det Morellska smidet försökts vid Krämbols Bruk i Södermanland, Norafors och Torpshammar i Medelpad, Vestanå i Ångermanland, samt Högforss i Westmanland, vid hvilka ställen 11 härdar tillsammans skulle disponeras för detta Smide. Till följe häraf har ock Collegium, med föranledande af hvad Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref af den 9 Mars 1833 innehåller, blifvit föranlåtet, att, för Smides-försökens obehindrade fortgång, meddela tillstånd att tills vidare begagna 4 nya räckhärdar och 2 hamrar för det Engelska, samt 4 nya härdar och 1 hammare för det Morellska smidet.

Stångjerns-exporten har under Smidesåret 1834, eller från den 1 November 1833 till samma tid 1834 utgjort

från Stockholms våg	213,922: 19: 19.
» Götheborgs våg	135,942: 6: 15.
» De öfrige vågarne	58,015: 16: 14.

Summa *Sk℥* 407,881: 3: 8. Stap. St. vigt;

och således 5,162 *Sk℥* 16 *L℥* 5 *℥* mindre, än hvartill den uppgick under Smidesåret 1833, då exportbeloppet var 413,054 *Sk℥* 13 *℥*.

Jemföres nu åter 1834 års Stångjerns-export med den i medeltal för de tvänne nästföregångne Decennierne, så blir förhållandet sådant, att den med 64,203 *Sk℥* 17 *L℥* 6 *℥* öfverstigit medel-exporten under åren 1814—1823, samt med 19,410 *Sk℥* 4 *L℥* den för åren 1824—1833.

Priserne å exporteradt stångjern lära i allmänhet varit lägre än under året 1833, likasom efterfrågan varit trögare; och hafva lösningspriserne för Eders Kongl. Maj:ts och Kronans Hammarskatts-jern blifvit medelst Taxa sålunda fastställd:

För Löfsta, Österby, Gimo och Rånäs Bruk	30: —
» Forssmarks, Strömsbergs, Ullforss och Gysinge Bruk	28: —
» Skebo, Ortala, Hargs, Wattholma och Söderforss Bruk	26: —
» Elfkarleö Bruk	20: —
» Öfrige Stångjerns-Bruken i allmänhet	15: 24.
» Ämnes-Verken	15: —
» Bergsmans-hamrarne	14: 32.

Stångjerns-inventarierna på Vågarne vid slutet af Smides-året 1834, voro följande:

	Skk.	Lk.	℔.
på Stockholms Våg	96,334:	5:	17.
» Götheborgs dito	69,345:	7:	15.
» De öfrige Stapelstads-Vågarne	5,679:	3:	3.
» Uppstads-Vågarne	9,861:	4:	9.

Summa Skk 181,220: 1: 4. Stap. St. vigt.

För jemförelse må i underdånighet omnämnas, att Stångjerns-Inventarierna på Rikets alla Vågar, vid slutet af Smides-året 1833, utgjorde tillsammans 180,021 Skk 7 Lk 18 ℔, samt i medeltal för de nästföregångne 10 åren 1823—1832 ett belopp stort 167,173 Skk 3 Lk 15 ℔.

Upptages åter Stångjerns-exporten sådan den, enligt erhållne uppgifter utur Tullverkets Räkenskaper, varit under Calender-året 1834, i stället för det här ofvan antagne Smides-året, så blifver, om derjemte destinations-orterna utsättas, förhållandet följande:

	Stapelstadsvigt.		
	Skk.	Lk.	℔.
Till Norrige	1,081	5	—
» Finland	5,388	—	—
» Preussen	20,552	10	—
» Danmark	25,814	10	—
» Lybeck (Hanse-Städerna)	13,463	—	—
» Hannover och öfrige Tyska Orter	21,876	—	—
» Stora Britannien och Irland	86,314	—	—
» Nederländerne	9,112	—	—
» Belgien	2,524	—	—
» Frankrike	47,280	—	—
» Portugal med Azoriske och Cap-Verdsöarne	8,201	5	—
» Italien, Sardinien och Sicilien	2,260	5	—
» Gibraltar	2,966	5	—
» Grekland	37	5	—
» Algier	327	5	—
» Ostindien	501	15	—
» Nord-Amerikanska Fristaterna	147,137	10	—
» Brasilien	4,904	—	—
» Öfrige Stater i Södra Amerika	434	10	—
Summa Skk	400,175	5	—

5te Artikeln.

Jern-Manufactur-tillverkningen.

Enär Ägarne af de mindre Jern-Manufactur-Verk, hvarifrån icke någon vägföring äger rum, i allmänhet ej uppgifva sin års-tillverkning, och de Manufactur-verks-ägare, som förädla jern till export, ofta icke eller lemna uppgift på större belopp, än som föres på väg, så kunna icke nog fullständiga upplysningar om Jern-Manufactur-tillverkningen meddelas. Enligt de till Collegium inkomne uppgifter skulle emedlertid härmed hafva förhållit sig på sätt som nedanstående Tabell utvisar, nemligen:

	Uppgifven Manufactur-tillverkning för år 1834. Bergsvigt.		
	SKG.	LG.	Ø.
Uti Norrbottens Län	248	6	—
» Westerbottens dito	517	—	—
» Wester-Norrlands dito	1,474	18	7
» Jemtlands dito	46	14	19
» Gefleborgs dito, Helsingland	87	15	10
» dito dito, Gestrikland	919	17	3
» Upland och Roslagen	1,880	17	18
» Kopparbergs Län	5,577	13	5
» Westmanlands dito	2,542	3	17
» Örebro dito	9,441	10	11
» Carlstads dito	8,236	11	4
» Nyköpings Län och Södertörn	5,409	7	19
» Linköpings Län	4,061	19	5
» Skaraborgs dito	994	16	9
» Elfsborgs dito	5,330	—	10
» Calmare dito	962	16	7
» Jönköpings dito	1,989	14	12
» Kronobergs dito	1,427	2	19
Summa	51,149	6	15

Deremot har under Smidesåret 1834 Jern-manufactur-exporten uppgått till följande belopp, nemligen

	<i>Skk.</i>	<i>Lk.</i>	<i>℔.</i>
från Stockholms Våg	14,527:	11:	18.
» Götheborgs dito	9,748:	5:	—
» De öfrige Jern- och Metall-vågarne	2,518:	15:	1.
Summa	<i>Skk.</i> 26,794:	11:	9. Stap. St. vikt,

och således 2,982 *Skk.* 9 *Lk.* 9 *℔.* mindre, än under Smidesåret 1833, då denna export utgjorde 29,777 *Skk.* 18 *℔.*

För jemförelse skull får Collegium i underdånighet omnämna, att Medel-exporten af Jern-manufacturen utgjorde under de tvänne sista Decennierne

	<i>Skk.</i>	<i>Lk.</i>	<i>℔.</i>
från och med 1814—1823	36,669:	1:	11.
— — 1824—1833	29,498:	17:	9.

Inventarierne af Jern-manufactur på Vågarne, vid slutet af Smides-året 1834, befunnos vara

	<i>Skk.</i>	<i>Lk.</i>	<i>℔.</i>
på Stockholms Våg	25,637:	7:	10.
» Götheborgs dito	8,858:	9:	—
» De öfrige Stapelstad-Vågarne . .	941:	—	11.
» Uppstads-Vågarne	952:	2:	18.

Summa *Skk.* 36,388: 19: 19. Stap. St. vikt.

Vid slutet af Smides-året 1833 voro Inventarierne deremot på Rikets alla Vågar tillsammans 35,615: 7: 13.
samt per medium för näst föregående 10 år 1823—1832 30,607: 8: 16.

Enligt Tullverkets räkenskaper, som börjas och slutas med Calender-året, har Manufactur-exporten, hvaruti likväl 1,669 *Skk.* 5 *Lk.* skrotjern, ehuru icke hörande till Jern-manufacturen, blifvit upptagne, under år 1834, då destinations-orterna tillika utsättas, uppgått till följande belopp:

	Ankare, Draggar samt Smedjestäd.		Bult- och Gallerjern.		Bandjern.		Knippjern.		Saltpanne- plåtar.	
	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.
Till Norrige	112	—	25	15	208	11	85	10	3	15
„ Finland	60	5	403	5	339	5	—	—	—	—
„ Ryssland	6	10	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Preussen	1	10	37	15	149	5	120	—	11	—
„ Danmark	23	15	174	10	255	5	73	15	18	15
„ Lybeck (Hanse-Städerne) . .	18	5	—	—	—	—	41	5	34	10
„ Hannover m. fl. Tyska orter .	26	10	86	—	64	15	103	15	10	5
„ Stora Brittanien och Irland .	—	—	187	5	95	10	36	5	45	—
„ Nederländerne	—	—	296	—	102	—	93	5	—	—
„ Frankrike	—	—	21	5	25	15	2	15	—	—
„ Portugal med Azoriske och Cap- Verds öarne	—	—	—	—	114	15	6	—	—	—
„ Italien, Sardinien och Sicilien	—	—	92	10	98	10	45	5	—	—
„ Gibraltar	—	—	13	—	31	—	23	—	—	—
„ Grekland	—	—	1	—	6	15	1	10	—	—
„ Algier	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ Ostindien	—	—	—	—	15	10	7	15	—	—
„ Nord-Amerikanska Fristaterne	—	—	62	10	251	5	1,607	5	—	—
„ Brasilien	—	—	—	—	18	15	2	—	—	—
„ Öfrige Stater i Södra Amerika	—	—	8	—	6	10	1	—	—	—
Summa	248	15	1,408	15	1,783	6	2,250	5	123	5

Skärjern.		Skrotjern.		Plåtar.		Plogbills- ämnen.		Spik.		Stål.		Diverse Manufac- tur.		Summa.	
Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.	Skß.	Lß.
---	---	---	---	56	5	2	5	186	15	36	5	63	---	780	1
---	---	---	---	---	---	---	---	2,041	---	403	5	537	---	3,785	---
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	6	10
241	10	1,629	---	104	---	25	5	14	10	33	---	1	15	2,368	10
123	10	40	5	859	---	---	---	4,420	15	463	---	25	5	6,477	15
84	---	---	---	238	---	12	15	449	---	496	10	7	15	1,382	---
167	15	---	---	419	---	156	15	1,178	---	130	10	4	5	2,347	10
---	---	---	---	---	---	---	---	2	10	3,585	---	1	---	3,952	10
---	15	---	---	1	---	96	15	1	15	761	---	---	---	1,352	10
---	15	---	---	22	5	---	---	6	---	210	5	---	---	289	---
226	10	---	---	48	10	---	---	---	---	2,453	5	---	---	2,849	---
---	---	---	---	34	---	---	---	---	---	---	---	---	---	270	5
---	---	---	---	---	---	---	---	45	15	---	---	---	---	112	15
---	---	---	---	3	---	---	---	2	5	2	5	---	---	16	15
---	---	---	---	---	---	---	---	3	10	---	---	---	---	3	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	756	10	---	---	779	15
---	---	---	---	---	---	214	5	---	---	728	10	19	---	2,882	15
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	108	15	---	---	129	10
4	15	---	---	13	5	---	---	70	15	119	---	171	15	394	---
849	10	1,669	5	1,798	5	508	---	8,422	10	10,287	---	830	15	30,179	11

6te Artikeln.

De så kallade Ädlare Verken.

a) *Guld-tillverkningen.*

Vid Stora Kopparberget, det enda ställe här i Landet, hvarest, på sätt Collegii underdåniga berättelse för år 1833 innehåller, guld-tillverkning åstadkommes, genom guldhaltens utbringande utur det vid Gustaf den Tredjes Silfver-Verk erhållne silfver, har något guld år 1834 icke blifvit tillgodogjort, utan har denna tillverkning derstädes blifvit uppskjuten till framdeles företagande i sammanhang med den för år 1835.

b) *Silfver-tillverkningen.*

Sala Silfververk. Härstädes har brytningen år 1834, likasom året näst förut, förnämligast fortgått uti Stor- och Torg-Schakts-grufvorne, samt äfven till någon del uti Konung Carls schakt, och Grefve Bjelkes stoll. Tillräckligt driftvatten har väl funnits för att hålla Konst- och Uppfordrings-Verken i gång; men deremot har ett för transporten af skogs-effecter ogynnsamt väglag, samt den aflörsel, som börjat att äga rum af grof ved från Kila socken till Westerås, der den särdeles för Ängfartygens behof är mycket begärlig, haft det inflytande på Grufvedriften, att arbetet, då den vanliga tillgången af ved saknats, måst till någon del inställas i de Grufverum, som drifvas med ved, samt i det stället utvidgas på strossning; och som flere lägenheter under de sednare åren blifvit förberedde för detta sednare arbete, har brytningen väl icke af bristande utrymme på något särdeles kännbart sätt varit hindrad, ehuru förberedelserne, att erhålla flere dylika lägenheter för strossarbete blifvit afbrutne.

I ort hafva 475,52 och på sänkning 179,40 fot blifvit brutne, hvarigenom vunnits en uppfordring af 54,132 Tunnor fyndigt och 10,868 Tunnor ofyndigt berg, eller tillsammans 65,000 Tunnor à 6½ kubik-fot; varande således det uppfördrade fyndiga berget 16,023 Tunnor mindre än för år 1833, då det utgjorde 70,155 Tunnor.

Det fyndiga berget har efter skrädning lemnat 26,423 lass vask à 6½ kubik-fot, 5,249 kubik-fot stuff och 66 Centner slig.

Silfver-tillverkningen har under året uppgått till 3,207 Lödiga marker 3 lod bergfint silfver; och har, sedan utgifterne för Verkets drift blifvit bestridda, en utdelning till Bergslaget kunnat göras af 16 R:dr i Silfver på hvarje af de 160 Lotterne i Grufvan.

Sala

Sala Bergslags så kallade Ränte-ersättnings-fond, om hvars uppkomst och ändamål uti Collegii förra underdåniga Berättelse är nämnt, har genom Bergslagets afsättning för årets tillverkning, samt genom upplupne räntor blifvit ökad med tillsammans 1,375 R:dr 38 sk. 6 r:st., så att denna fond vid 1834 års utgång utgjorde 6,187 R:dr 20 sk. 10 r:st allt Banco.

Löfas Silfver-verk i Skedvi socken och Kopparbergs Län. Vid detta Verk, hvars bedrifvande genom Kongl. Brefvet den 5 April 1770 blifvit, med vissa förläningar, upplåtet till enskild man, men om hvilka förläningars indragande, i anseende till Statens förlust på Verket och Grufvans nu mera sig visade ofyndighet, fråga uppstått, samt äfven, till följd af Eders Kongl. Maj:ts derom den 7 April 1830 meddelade Nådiga föreskrift, underhandling med nu varande Innehafvare ägt rum, på sätt Bergs-Collegium, under den 6 Juni 1831 i underdånighet tillkännagifvit, hafva fjorton Lödiga marker 9 lod silfver blifvit tillverkade af tvenne års malm-uppfordring, tillsammans 98 Tunnor, hvilken malm, sedan fyndigheten i den arbetade lilla Smedje-orts sänkningen upphört, till största delen erhållits uti en liten fältorts sänkning på grufvans botten, som till 1834 års början hunnit från vatten tömmas.

Gustaf den Tredjes Silfververk vid Stora Kopparberget. Härstädes har af tillsammans 6,843 Tunnor från Stora Kopparbergs grufva uppfordrad Blyglans-haltig sten, som vid omskrädning gifvit 2,218 Tunnor smältvärd malm, en silfver-tillverkning ägt rum af 383 Lödiga marker 13½ lod.

Hela Silfvertillverkningen i Riket under år 1834 utgör således: 3,605 Lödiga & 9½ lod, hvaraf Tionde-afgifterna till Eders Kongl. Maj:t och Kronan, nemligen 10:de delen af Sala och 30:de delen af Löfas tillverkning, enligt Myntverkets räkenskaper, uppgått till 2,604: 34: 7. i Silfver, dertill för Sala silfret kommit Myntare-lön och Slagskatt 811: 20: 10. dito

Summa R:dr 3,416: 7: 5. i Silfver,

Gustaf den Tredjes Silfververk är deremot, enligt Kongl. Brefvet den 20 September 1788, befriadt från Tionde eller Afrad till Eders Kongl. Maj:t och Kronan.

Ehuru inmutningar af Silfvermalm skett till betydligt antal, eller år 1833 på 22 och 1834 på 24 särskilta ställen, har dock till följe deraf någon anmärkningsvärd malmfångst, Collegium veterligen, ej visat sig; och torde det med skäl kunna antagas, att Grufve-försöken efter silfver-malm äro de minst hoppgifvande här i Landet, emedan blyglansen, som derföre utgör föremål, nästan alltid förekommer mycket spridd samt till ringa quantitet och föröfrigt, utom den vid Sala och Fahlun, visar sig högst fattig på silfver.

c) *Koppar-Verken.*

Stora Kopparberget. Ut i Collegii förra underdåniga berättelse omnämnas de åren 1831 och 1833 inträffade ras uti Stora Kopparbergs grufva, hvarigenom flere af de bättre arbetsrummen på djupet igenfallit och Konst-verken derstädes blifvit förstörde. Äfven halva år 1834 flere fall på särskilte ställen ägt rum; likväl och som, enligt gjorde observationer, den stora bergmassan som aflossat emot Skölarne, hvilka omgifva grufvan, icke gjort någon sättning, vill det synas, som skulle dessa sednast inträffade fall utgjort isolerade stalp, hvilka således, med afseende å grufvans framtida bestånd, icke äro af någon särdeles betydhet.

Arbetet har emellertid hufvudsakligen gått ut derpå, att göra grufvan åter tillgänglig, för hvilket ändamål angelägnast varit, att återställa de skadade anfalls-orterna i deras förra skick, bereda nya anfaller, der de genom rasen blifvit afskurne och förstörde, samt att åter öppna de emellan arbetsrummen afbrutne communicationer; äfvensom omtanken under allt detta varit fästad derpå att, medelst sofring af rasen och arbete å tillgängliga ställen, bereda nödig malm-tillgång för Kopparbrukets fortgång.

För vattnets uppfordrande från Djup-grufvan, har en tillökning af 33 stycken pumpar måst göras, hvarigenom vattnet ock derstädes så vida minskats, att den vidrymmigare delen af Stjernkrone-sänkningen blifvit befriad från vatten; men som den mindre sänkningen, hvilken der vidtager, är full med ras, möter ännu hinder för konstens vidare nedbyggande. Det största djup, hvartill grufvan under detta år kunnat länsas, är 181 famnar 3 kvarter uti allmän afvägning.

Att vid sådana förhållanden man icke kunnat påräkna några så fördelaktiga resultat af grufve-brytningen, följer af sig sjelf; hvarföre det ock får anses som en lycklig omständighet, att malm-tillgången kunnat blifva i det närmaste lika med hvad den utgjorde det näst förutgångne året.

Uppfordringen af malmhaltigt berg och svafvelkis har år 1834 uppgått till 127,915 Tunnor, hvarföre omkostnaderne utgjort 15 sk. 9 r:st. per Tunna; och har deraf, efter det odugliga bergets afskiljande, erhållits 54,091 Tunnor malm, som efter malm-auctions-prisen blifvit värderade till 124,473 R:dr 20 sk., som gör per Tunna 2 R:dr 14 sk. 5½ r:st., allt Banco.

Fördelningen af förrberörde 54,091 Tunnor malm har varit följande:

	Banco	R:dr	sk.
Ordinarie Grufvehjelps-malm	9,073:	46.	
Centonal-malm	9,806:	25.	
Tredje och Fjerde hoparne eller Afradsmalm	20,110:	31.	
Extra Grufvehjelps-malm	10,131:	34.	
Extra Grufve-casse-malm	2,758:	44.	
Då värdet af den Cassorne tillhörande malmen blifver	51,881:	36.	
Fjerdeparts-ägarnes malm värderad efter första hopens pris	72,591:	32.	
Summa malmvärde, som ofvan, R:dr	124,473:	20.	

Af förenämnde 72,591 R:dr 32 sk., eller värdet af Fjerdepart-ägarnes malm, hafva först 34,449 R:dr 8 sk. utgörande insatte grufve-brytnings-medel, Pensions- och Fattigvårds-afgifter samt bevillning blifvit afdragne, hvar efter de återstående 38,142 R:dr 24 sk. fördelade på Bergslagens 1,200 Fjerdepartar, bestämt Fjerdeparts-revenuen till 31 R:dr 37 sk. $8\frac{2}{5}$ r:st allt Banco, som väl är 9 R:dr 22 sk. $1\frac{1}{5}$ r:st mera, än hvad den utgjorde år 1833, men 4 R:dr 46 sk. 7 r:st. mindre än i medeltal under de nästförlutne 10 åren 1824—1833; varande orsaken dertill, att Fjerdeparts-revenuen år 1834 blifvit högre, än hvad den utgjorde år 1833, den, att en större insättning af Grufve-brytnings-medel sistberörde år lemnade ett betydligt öfverskott, hvari genom insättningen icke behöfde vara så stor år 1834.

Under Bruksåret 1834 har invägningen uti Fahlu Kronovåg af Koppar, tillverkad af Stor-grufvans malm utgjort 1,741 Sk ℓ 4 L ℓ 11 ℓ .

	Sk ℓ .	L ℓ .	ℓ .
då deraf afdrages: Krono-Tionde kopparen	172:	12:	$9\frac{1}{10}$
Konst-stats-kopparen	59:	1:	$\frac{11}{24}$
Armbösse- och Pensions- dito	5:	6:	$\frac{1}{2}$
Ströms-afrads dito	5:	3:	$8\frac{12}{120}$
Proste dito	15:	—	—
Ersättning för extra afbränning i Avesta	11:	9:	10.
Dito till Garmakeriet i dito	2:	19:	5.
har brukande Bergsmännens behållna koppar utgjort	1,469:	12:	$17\frac{101}{120}$
Summa som ofvan Sk ℓ	1,741:	4:	11.

Den så kallade Fri-kopparen, som tillverkas dels af sofrad slagg, dels af malm från nya uppfinningar, och hvilken tillverkning, enligt äldre stadgan-

den, är befriad från Tionde-afgift har, ifrån att förlidet år utgöra 336 *Sk* 4 *L* 14 *℔*, detta år uppgått till det betydliga beloppet af 678 *Sk* 14 *L*, hvaraf slaggbruks-kopparen utgjort omkring 550 *Sk* och minst 100 *Sk* erhållits af malm från den nära Lovisa-grufvan upptagne Carl Johans nya grufva, hvilken egentligen är den enda af de i närheten af Bergslagens Utmål gjorda uppfinningar, som hittills funnits vara lönande.

De minskade malm-tillgångarne i Stor-grufvan, i förening med den höga beskattningen, som hindrar tillgodogörandet af de svagare malmerne derifrån, har på sednare åren föranlett nyssberörde Slagg-koppar-tillverkning, hvilken ännu är i tilltagande, men för så vidt fråga är om de gamla varpens tillgodogörande, icke kan påräkna något långvarigt framtida bestånd; äfvensom derjemte bör anmärkas, att den vinst som af detta Slaggbruk möjligen kan uppkomma, icke tillfaller Stora Kopparbergs Bolag i allmänhet, utan endast några få enskilda personer.

Hela tillverkningen vid Stora Kopparberget har således för år 1834 utgjort 2,419 *Sk* 18 *L* 11 *℔*, eller ungefärligen hälften emot den, som ägde rum i början af detta århundrade och 742 $\frac{3}{4}$ *Sk* mindre än i medeltal för åren 1824—1833.

Hvad de öfrige Koppar-verken i Riket beträffar, så har någon koppar-tillverkning år 1834 icke ägt rum vid Nya Kopparberget i Örebro Län, ehuru väl något mindre arbete i de gamla grufvorne blifvit anställt; och läser i denna ort, hvarest, i anseende till den mer och mer afstādade Koppar-handteringen, Bergsfrälse-friheten upphört, samt Mantals-sättning och Skattläggning öfvergått de så kallade Fjerdeparts-egendomarne, allt till följe af Eders Kongl. Majts Nådiga Bref den 8 Maj 1829, någon ökad arbetsdrift i Grufve-fältet icke vara att förvänta, så vida ej något nytt Grufve-Bolag komme att bildas, som företoge sig att med mera drift och kostnad undersöka malm-fältet.

I öfrigt kan det om flere ibland de andra i gång varande, på nedanstående förteckning upptagne, Koppar-verken sägas, att de med utmärkt omsorg och sparade kostnader bedrifvas, utan att ändock, då Ätvidabergs-verket undantages, gifva några så fördelaktiga resultat, i afseende på afkastningen, att ju icke eftergift af eller förmedling uti redan stadgade afgifter till Eders Majt och Kronan, för de fleste varit behöflige för Verkens framtida bestånd.

Då under år 1834 icke mindre än 66 st. Mutsedlar blifvit uttagne på Koppar-malms-anledningar, utvisar sådant, att benödanden icke saknas för eftersökande af denna malm. På några ställen fortgår äfven arbetet försöksvis, och af dem torde böra omnämnas, att vid Klefva, i Alsheda socken och Jönköpings Län belägne, från ödesmål upptagne Koppargrufva 684 *Sk* bättre och sämre malm blifvit uppfordrade, för hvars tillgodogörande afsigten är att uppföra Kopparhytta, äfvensom att af Isåsa Bolag har vid Mårsätter i Örebro Län sulu-smältning blifvit börjad hufvudsakligen på malm från Hesselkulla Koppargrufva, och några skärpningar i Lerbäcks orten.

Om nu 1834 års tillverkning så väl vid Stora Kopparberget, som vid de öfrige då i gång varande Koppar-verken upptages, så framställer sig följande allmänna öfversigt af Rikets Koppar-tillverkning:

	Uppgifven Koppar-tillverkning år 1834.			Taxeringen bestämd till:	Kongl. Maj:ts och Kronans Af-rads-koppar.		
	Sk℥.	L℥.	℥.		Sk℥.	L℥.	℥.
Vid Stora Kopparberget, af Stor-grufve-malm	1,741	4	11	hvarje 10:de Sk℥.	*)172	12	9 $\frac{1}{10}$
» dito genom slaggbruk och af malm från nya försök.	678	14	—	Ingen afgift häröfver.	—	—	—
» Ätvidaberg i Linköpings Län.	1,190	11	4	hvarje 30:de Sk℥.	39	13	14
» Gottenvik i dito	178	4	14	Dito	5	18	16 $\frac{1}{2}$
» Tunaberg i Nyköpings dito	53	5	—	Dito	1	15	10
» Garpenberg i Kopparbergs d:o	415	6	16	hvarje 40:de Sk℥.	10	7	13 $\frac{2}{3}$
» Tomtebo i dito	353	4	18	Ännu ej taxerad.	—	—	—
» Svartviks Kopparverk i dito	105	1	—	Dito	—	—	—
» Westerviks dito i dito . .	38	—	—	Dito	—	—	—
» Riddarhyttan i Westmanlands Län	241	15	—	Hvarje 30:de Sk℥.	8	1	3 $\frac{1}{3}$
» Gustafs och Carlbergs Kopparverk i Jemtlands Län	311	19	—	Njuter Frihetsår	—	—	—
» Waldemarsvik i Calmare dito	35	—	—	Ej taxerad.	—	—	—
Summa Sk℥ Koppar	5,342	6	3	—	238	9	6 $\frac{1}{3}$

d) *Messings-Bruken.*

	Tillverkad Råmessing år 1834.		
	Sk℥.	L℥.	℥.
Vid Skultuna i Westmanland	304	16	15
» Bjurförss i dito	2	1	7
» Nyköpings Messingsbruk	190	19	9
» Gusum i Östergöthland	72	1	5
Summa Råmessing	569	18	16

*) Pastors andel af Kronans Tionde, härifrån afräknad.

Råmessingen har sedermera dels genom gjutning, dels genom valsning och tråd-dragning blifvit förädlad till diverse effecter; men ehuru, med undantag af Bjurforss, hvarest fråga uppstått om Messings-verkstädernas nedläggande, högst väsendtliga förbättringar i tillverknings-metoderne blifvit vid Messings-bruken införde, lärar dock ifrågavarande tillverkning för dess ldkare ännu ej medföra någon, emot nedlagde kostnader och använde bemödanden fullt svarande vinst eller båtnad.

7de Artikeln.

Diverse Verk och Inrättningar.

Kopparhamrar.

Uppgifvet Kopparsmide år 1834.			
	Sk℔.	L℔.	℔.
Vid Avesta i Kopparbergs Län	1,030	16	9
» Tunaberg i Nyköpings dito	4	8	—
» Åtvidaberg i Linköpings dito	227	16	8½
» Sätterforss i Skaraborgs dito	33	—	—
» Stora Gårhult eller Kjällefall i dito	36	11	15
» Catrinaeforss i Elfsborgs dito	150	—	—
» Läsebo i Kronobergs dito	150	—	—
» Jernhytta eller Kopparmöllan i Christianstad dito . . .	103	—	—
» Graneforss i Blekinge dito	180	—	2½
» Olofström i dito dito	74	11	13
Summa Koppar Smide Sk℔	1,990	4	8

Blysmältnings-Verk.

Det är endast i sammanhang med Silfver-tillverkningen som någon production af Bly år 1834 ägt rum; och har densamma utgjort:

	Sk℔	L℔.	℔.
Vid Sala Silfververk	141:	8:	12.
» Löfås dito i Kopparbergs Län	6:	4:	16.
Summa Sk℔	147:	13:	8.

Vid Gustaf III:s Silfververk i Fahlun har under detta år icke någon Blytillverkning skett; men vid Sala hafva, utom det här upptagne quantum Bly, derjemte såsom biproduction vid smältningarne 47 Sk℔ 2 L℔ v. v. Silfverglitt och Glete erhållits.

Cobolt-Verk.

Af Vena Cobolt-grufvor i Hamnars Socken och Örebro Län, hvarest de för Cobolt-malmens samlande och rengörande inrättade verk, till följe af Eders Kongl. Maj:ts Nådiga Bref den 30 December 1830, åtnjuta frihets år till 1836 års början, hafva de fleste, i anscende till den för Cobolt-handteringen ännu fortfarande mindre fördelaktiga conjunctur, under året varit med hvilostånd belagde. De arbetade Grufvorne hafva deremot, sedan det uppfordrade berget blifvit behandladt vid Bok- Vask- och Slamm-Verken, under året lemnat en för handeln färdig vara af 10,214 ℔ Coboltmalm.

Vid Tunaberg i Nyköpings Län har det af samma orsak, eller bristande afsättning, icke ansetts lönande, att detta år anställa sprängning efter Cobolt-malm; och vid Gladhammar i Calmare Län, hvarest fyndigheten nu mera uppbört, har icke eller annat arbete, än någon sofring i de gamla Grufve-Varpen, kunnat företagas.

Svafvel-Bruk.

	Sk℔.	L℔.	℔.		Sk℔.	L℔.	℔.
Vid Dylta i Örebro Län .	529:	—	—	hvaraf Kronans 10del	52:	18:	—
• Stora Kopparberget .	53:	4:	11.	dito 30del	1:	15:	9 $\frac{2}{3}$.
• Såghyttan i Kopparbergs							
Län af malm från Tom-							
tebo Koppar-grufvor	197:	10:	—	Ännu ej taxerade	—	—	—
• Löfås i dito af dito	16:	5:	—				
Summa Svafvel Sk℔	795:	19:	11.	Kronans Afrad	54:	13:	9 $\frac{2}{3}$.

Vitriol-Verk.

	Sk℔.	L℔.	℔.		Sk℔.	L℔.	℔.
Vid Stora Kopparberget år	254:	19:	13.	Kronans 30del	8:	9:	19 $\frac{2}{3}$.
1834 tillverkade}							
• Dylta i Örebro Län	718:	—	—	dito 10del	71:	16:	—
Summa Vitriol Sk℔	972:	19:	13.	Kronans Afrad	80:	5:	19 $\frac{2}{3}$.

Alun-Bruk.

Uppgifven Alun-tillverkning för år 1834.

	Tunnor.		T:r.	L%.	%.
Vid Andrarum i Christianstads Län	2,042	hvaraf Kronans 30:del	68	1	—
„ Lover i Calmare dito	930	dito	31	—	—
„ Ölands Alunverk	1,770	dito	59	—	—
„ Garphytte dito i Örebro dito	1,400	dito	46	11	6
„ Mulltorps dito i Skaraborgs dito	398	dito	13	4	11
„ Hönsätters dito i dito dito	659	dito	21	16	9
„ Kallås dito i dito dito	840	dito	28	—	—
„ Carlforss dito i dito dito	365	Verketänne ej taxerad	—	—	—
Summa Tunnor Alun	8,404	hvaraf Kronans Afrad	267	16	6

Enär 1833 års Alun-tillverkning utgjorde 10,687 Tunnor, har således en minskning i denna tillverkning af 2,283 Tunnor för nu ifrågavarande år ägt rum; och är det fara värdt, att denna production kommer att ytterligare förminska, i anseende till den för Alun-Verken inträffade högst ofördelaktiga conjunctur, hvilken till stor del lär härröra deraf, att betydande Alun-Verk blifvit i det inre Ryssland anlagda, hvarigenom den förut så hufvudsakliga af-sättningen på detta Rike af Svensk Alun mycket aftagit, eller endast till låga priser kunnat såsom möjlig påräknas och begagnas.

Rödfärgs Verk.

	Uppgifven tillverk- ning år 1834.	Taxeringen bestämd till	Kronans Afrad.
	Tunnor.		Tunnor.
Vid Ridkärrs Rödfärgs-Verk vid Nya Kopparberget	350	hvar 30:de Tunna	11 ² / ₃
„ Dylta i Örebro Län	1,474	hvar 10:de „	147 ² / ₅
„ Risbacka i dito	120	hvar 30:de „	4
„ Ingårfs Rödfärgs-Verk i Koppar- bergs Län	722	dito dito	24 ¹ / ₅
„ Gamla Herregårdens dito i dito	224	Under Frihets-år	—
„ Elfsborgs dito i dito	299	Ännu ej taxerad	—
„ Östra Silfberget i dito	610	hvar 50:de Tunna	12 ¹ / ₅
„ Holms Rödfärgs-Verk i dito	56	Under frihets-år	—
„ Klefva dito i Kronobergs dito	168	hvar 20:de Tunna	4
Summa T:r Rödfärg	4,023	Kronans Afrad	203 ¹ / ₅

Blyerz-Verk.

Enligt inkomne uppgifter har Blyerz-tillverkningen år 1834 inom Norbergs Bergslag i Westmanland uppgått *L $\ddot{a}$*

Vid Ugns Blyerz-Verk till 600

• Verken på Nordansjö hyttas-mark 2,326

Summa *L $\ddot{a}$* 2,926.

Brunstens-Brott.

Huruvida arbetet under året blifvit fortsatt i de vid Spexeryd och några andra ställen inom Rogberga och Ödestugu Socknar i Jönköpings Län befintlige Brunstens-brott, är för Collegium ej känt, då någon underrättelse derom ej blifvit meddelad; men i Undenäs Socken af Skaraborgs Län hafva de tvänne derstädes förenade Grufve-Bolagen låtit bryta . . . 2,206: 13: 17. äfvensom vid Munkebacka uti Mölltorps Socken och samma Län

blifvit upptagne 400: — —

Summa Brunsten *Sk $\ddot{a}$* 2,606: 13: 17.

Stenkols-Verk.

Kolbrytningen vid Höganäs i Malmöhus Län har hela året 1834 fortgått uti Schaktet Föreningen, medelst utbrytning af Pelarne emot öster, så att arbetet vid årets slut hunnit till åttonde Pelaren, äfvensom brytningen de 3 sista månaderna drifvits emot vester till elfte Pelaren. Uti Schaktet vid Brors Backe hafva Orter blifvit indrifne, hvilka emot vester sträcka sig till tredje Pelaren, samt emot Norr och Öster till en kastning, som afskär och nedkastat kollagret, 49 famnar från Schaktet, till ett djup af 3 famnar, och hvilken kastning, för att åtkomma kollagret, är vorden genomgången med en Ort, hvarvid kollagret blifvit anträffadt, men åter kastat sig. I Ryds nya Schakt har sänkings-arbetet å nyo vid 36½ famnars djup blifvit börjadt, hvarefter och sedan det tvänne särskilde gånger, dels för vatten-tillopp och dels för bristfällighet i Pump-verket, afstannat men åter fortsatts, nedre flötsen af vanlig tjocklek på 47 famnars djup från dagen blifvit anträffad, då sänkings-arbetet upphört och Kolbrytningen börjat.

Under året hafva af nedra flötsen blifvit uppbrytne Stenkol:

		N:o 1.	N:o 2.	N:o 3.
1	Schaktet Föreningen	Tunnor 15,713.	29,620.	10,557.
•	dito Brors Backe	• 18,395.	29,824.	17,866.
•	dito Gamla Ryd	• 476.	918.	227.
Summa Tunnor		34,584.	60,362.	28,650.

Porfyr- och Marmor-brott.

Då Collegium, uti dess förlidet år afgifne underdåniga Berättelse, äfven upptagit i värde de arbeten, som blifvit förfärdigade vid Elfvedahls Porfyr-Verk i Kopparbergs Län och vid Kolmårdens Marmor-Bruk uti Östergötthland; så får nu Collegium jemväl i underdånighet tillkännagifva att under året 1834 hafva diverse Porfyr- och Marmor-arbeten åstadkommits vid Elfvedahls Porfyr-Verk till ett värde af 4,849: — — och vid Kolmårds-Bruket arbeten i Marmor till dito . . . 7,461: 33: 4.

Summa Boco Rdr 12,310: 33: 4.

I anseende till de under året 1834 inträffade förändringar i Bruks- och Bergverks-privilegierna, som det åligger Collegium att särskilt inberätta, får Collegium slutligen i underdånighet meddela:

Att utom de särskilta utslag Collegium utfärdat angående Smides-flyttningar visse Bruk emellan, förändringar af Manufactur-Verkstäder och Bruks-stämplor m. m., hafva under nyssnämnde tid följande nya Verk och smiden, efter föregångne undersökningar och förberedande åtgärder, blifvit af Collegium privilegierade nemligen:

1:o. *Masugnar till anläggning privilegierade.*

- För Nissafors Bruksägare, en Masugn, under namn af *Walgårda*, beviljad till anläggning i Mo Socken och Jönköpings Län.
- „ Gyllenfors Bruksägare, en Masugn benämd *Unnaryd* i Unnaryds Socken och sistnämde Län.
- „ Söfsjöströms Brukägare, en Masugn vid samma Bruk beläget i Lenholida Socken af Kronobergs Län; samt
- „ Landshöfdingen von Törne, en Masugn, under namn af *Liden*, vid Gärdesforsen i Offerdahls Socken och Jemtland, för tillgodogörande af de i Kalls Socken på Grötoms bysmark inmutade malmfyndigheter.

2:o. *Privilegieradt Stångjerns-smide:*

Vid <i>Halgån</i> i Ekshärads Socken af Carlstads Län, två härdar och två hamrar under namn af <i>Halgå Bruk</i> med Smide	<i>Skål</i> 1,000.
„ <i>Gärdesforsen</i> i Jemtland, ett nytt Stångjerns-Verk, kalladt <i>Lidens Bruk</i> , och bestående af en hammare och två härdar för	900.
	Transport 1,900.

	Transport	1,900.
Vid <i>Qvisle ström</i> i Hallens Socken och Jemtlands Län, ett nytt Verk, under namn af <i>Jerpfors Bruk</i> , och privilegieradt för 2 hamrar och $\frac{1}{4}$ härdar med		1,800.
• <i>Musjöån</i> i Ekshärads Socken och Carlstads Län, 2 hamrar och 2 härdar för		1,000.
• <i>Elfsbacka Bruk</i> i Nyeds Socken och Carlstads Län, att, emot nedläggning af förut idkad Plåt-tillverkning, vid förut varande Stångjernshärdar utsmidas		500.
• <i>Skinnskattebergs Bruk</i> i Skinnskattebergs Socken och Westmanlands Län, utan nya Verkstäder, men emot nedläggning af 400 <i>Skål</i> Plåt-smide		200.
	Summa <i>Skål</i>	5,400.

30. *Privilegieradt Ämnes-Smide.*

Vid <i>Sörforss Bruk</i> i Attmars Socken och Medelpad	<i>Skål</i> .
en härd för	300.

40. *Återupptagit Stångjerns-Smide.*

Vid <i>Elfbro Bruk</i> i Ölme härad och Carlstads Län, hvarest, emot nedläggning af 10 <i>Skål</i> Stångjerns-Smide, Manufactur-tillverkning blifvit bedrifven, har Bruksägaren sökt och erhållit tillstånd att få återgå till gamla privilegierna, hvarigenom blifvit återupptagne	<i>Skål</i> .	10.
• <i>Karmansbo-Verken</i> i Heds Socken och Westmanland, har likaledes samma förhållande ägt rum, och derstädes återupptagits		25.
	Summa <i>Skål</i>	35.

50. *Privilegierade Manufactur-Verk.*

a) *till Vågföring och export af Effecterne:*

Vid *Utansjö Bruk* i Högsjö Socken och Wester-Norrlands Län hafva de förut varande Manufactur-Verkstäderna blifvit förökade med en Manufactur-Stock och en Spikhammare.

- *Torpshammar* i Torps Socken och Medelpad, likaledes Verkstäderna tillökade med två stockar och två svanshamrar.

Vid *Munkfors* i Öfra Ulleruds Socken och Carlstads Län, en Stålugn utom den derstädes förut befintlige.

- *Kungsholmen* i Stockholm hafva följande jernförädlings-verkstäder blifvit tillätne nemligen: en Flammugn, en mindre Vällugn, en Munslingshammare af 3½ Skåll tyngd, en Räckhammare, ett par Valsar för beredande af Plåtar till Äng-Pannor m. m. samt 2 par Valsar för Jern-valsning i allmänhet.
- *Feleberga* i Emitslöfs Socken, Östra Göinge härad och Christianstads Län, har blifvit tillåten en Koppar- och en Spikhammare.
- *Furudahls Bruk* i Ore Socken och Kopparbergs Län, ett Gjuteri med Copol-ugn och Stjelp-ugnar; samt
- *Kråkebo* i Barnarps Socken och Jönköpings Län, ett Stamp- och Vask-verk, för att derigenom kunna frångilja den bergart, som åtföljer den utur Spexeryds- och Bohults-grufvor uppbrutne Brunstenen.

b) till hushöf, eller så kallade Vattensläggor:

Vid *Ervalla* i Ervalla Socken och Örebro Län.

- *Ekefors* i Urshults Socken och Kronobergs Län.

60. En *Silfver profhytta* har blifvit till anläggning medgifven i Grangärdes Socken och Kopparbergs Län, för att deri smälta den malm som kan erhållas ur Brunsviks från ödesmål upptagne Silfvergrufva.
70. En *Kopparhytta* med Bok- och Vask-verk har privilegierats i Alsbedas Socken och Jönköpings Län, för tillgodogörande af malm från Klefva Koppar-grufva.

Af hvad här ofvan är anfördt följer sålunda, att under loppet af år 1834 det privilegierade Stångjerns-smidet blifvit tillökadt med 5,435 Skåll, och ämnessmidet med 300 Skåll eller tillsammans 5,735 Skåll utom derföre belöpande hammarskatt; men som deremot genom Collegii meddelade särskilde Resolutioner, Smides-nedläggningar ägt rum:

Vid <i>Elfsbacka</i> Bruk, hvarest, i stället för det derstädes tillätne Stångjerns-smidet, det förut varande Ämnes-smidet blifvit nedlagdt, utgörande	Skåll. 275.
• <i>Utansjö</i> Bruk, hvarest för utvidgande af Tackjerns-blåsnin-gen och Jern-Manufactureringen blifvit nedlagde . . .	500.
eller tillsammans Skåll 775.	

så har den egentliga tillökningen af Stångjerns- och Ämnes-smidet i Riket, under året 1834 utgjort 4,960 *Sk℔*, hammarskatten oberäknad; hvarvid dock torde böra anmärkas, att de i Jemtland privilegierade Jernverken, med tillsammans 2,700 *Sk℔* smide, ännu ej blifvit till anläggning påbörjade, samt att för desamma byggnads-tiden till 1839 års utgång blifvit utsatt.

Bergs-Collegium framhärdar med djupaste vördnad, trohet och nit

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste, tropligtigste
Tjenare och Undersåter

C. J. af NORDIN.

D. W. TRIBLER. F. A. BERNDES. ADOLF HALLGREN.

Stockholm den 26 November 1835.

L. Åkerberg.

STOCKHOLM, 1836. Tryckt hos P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.
